

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • Jún 2025 • Číslo 6

**Cvičenie
Toxic Lance**

**Rozhovor s plk.
Oliverom Toderiškom**

TÉMA: Vojaci a deti

Sviatok mieru v Piešťanoch

Slovenský štít 2025

Viac ako tisíc vojakov sa v Lešti zapojilo do cvičenia Slovenský štít 2025. Veliteľsko-štábne cvičenie sa zameralo na precvičenie a zdokonalenie spôsobilostí 12. mechanizovaného práporu prvej mechanizovanej brigády pozemných síl v plánovaní a riadení defenzívnych operácií s podporou koaličných síl. Do účelového zoskupenia sa začlenili aj delostrelecká batéria 5. delostreleckého pluku, ženijná rota 91. ženijného pluku a 350 príslušníkov ozbrojených síl Maďarska, Poľska, Národnej gardy štátu Indiana spolu so španielskymi, českými a rumunskými príslušníkmi Mnohonárodnej brigády NATO v SR. Po plánovacom a rozhodovacom procese cvičenie pokračovalo integračným výcvikom jednotiek a 23. – 26. mája vyvrcholilo práporným taktickým cvičením s bojovou strelbou. Prieskumnú, leteckú, logistickú a zdravotnícku podporu zabezpečili príslušníci síl pre špeciálne operácie, vzdušných síl, 82. brigády spoločnej podpory a vojenského zdravotníctva. Cvičenie tiež poslúžilo na experimentálne overenie novozavedených postupov a technológií. Zúčastnili sa na ňom aj pozorovatelia z Gruzínska.

Zuzana Mildeová • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Vážení kolegovia, velitelia, v čase dynamických bezpečnostných výziev a technologického pokroku stojí pred Ozbrojenými silami Slovenskej republiky kľúčová úloha: posilniť svoju pripravenosť a odolnosť prostredníctvom zapojenia nových generácií mladých ľudí. Myslím si, že úspešná budúcnosť našich ozbrojených síl stojí nielen na moderných technológiách a prístupoch, ale predovšetkým na kvalitných a motivovaných ľuďoch. Spolupráca s mladými sa stáva

jedným z pilierov budovania kvalifikovaných Ozbrojených síl SR, ktoré sú a budú schopné čeliť súčasným i budúcim hrozbám. A preto napríklad aj Ministerstvo obrany SR okrem všetkého iného cielene rozvíja spoluprácu s civilným školstvom.

V rámci našich ozbrojených síl v tomto procese hráte kľúčovú úlohu práve vy – velitelia. Podľa môjho názoru vaša schopnosť inšpirovať a sprostredkovať obraz vojenského povolania ako životného poslania je nenahraditeľná. Osobné vystupovanie, odborné znalosti a hodnoty, ktoré reprezentujete, sú často tým rozhodujúcim impulzom, ktorý mladých ľudí nasmeruje na cestu služby vlasti. A to sa, pravdaže, týka aj vašich podriadených.

Nehovorím len za seba, ak poviem, že mladá generácia prináša nielen energiu a inovatívne myslenie, ale aj zručnosti v oblastiach, ako sú kybernetická bezpečnosť, robotika či moderné technológie, ktoré sú pre obranu štátu čoraz dôležitejšie. Ozbrojené sily SR si uvedomujú tento potenciál a aj preto aktívne rozvíjajú partnerstvá s odbornými školami, klubmi vojenskej histórie či rôznymi združeniami. Záujem mladých ľudí o službu v OS SR totiž nie je samozrejmosťou. Je výsledkom systematickej a kvalitnej práce, ku ktorej svojim prístupom prispievame každý deň. Vážení kolegovia, je našou spoločnou zodpovednosťou ukázať, že vojenská kariéra je viac než len povolanie. Je to cesta, ktorá si vyžaduje odvahu, česť a oddanosť. Spoločne tak budujeme dôveru verejnosti v naše OS SR a aj prostredníctvom nej zabezpečujeme našu personálnu pripravenosť do budúcnosti.

generálmajor Slavomír Verčimák

zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR – náčelník štábu

ČÍSLO MESIACA 35 000

Ministerstvo obrany **8. mája** na piešťanskom letisku organizovalo celoštátne oslavy **80. výročia víťazstva nad fašizmom**, ktoré prilákali **35-tisíc návštevníkov**. Medzi **700** pozvanými hosťami nechýbali ani členovia vlády, zástupcovia diplomatického zboru či vojnoví veteráni. Vojenskú prisahu zložilo **221** nováčikov, ktorých sprevádzalo **37** študentov Spojenej školy v Sečovciach. Prezident, podpredseda vlády a minister obrany s náčelníkom generálneho štábu udelili pamätné stuhy na bojové zástavy **6** vojenským útvarom. Súčasťou podujatia bolo **35** prezentačných stánkov a **35** stánkov s občerstvením. Stan víťazstva navštívilo **4 450** ľudí. Do ukážok vojenskej techniky a historických rekonštrukcií sa zapojilo **300** účinkujúcich vrátane členov klubov vojenskej histórie. Na priebeh osláv dohliadalo **640** organizátorov a **875** príslušníkov Ozbrojených síl SR. Na podujatí sa akreditovalo **135** zástupcov médií vrátane zahraničných. Pre návštevníkov bolo k dispozícii **5 300** parkovacích miest.

Foto: Jakub Neubauer

4

10

12

18

33

36

38

46

- 4 Slávnosť mieru v Piešťanoch
- 10 Rozhovor s náčelníkom radiačnej, chemickej a biologickej ochrany OS SR plk. Oliverom Toderiškom
- 12 Cvičenie Toxic Lance 2025
- 18 TÉMA: Vojaci a deti
- 24 Nenápadní hrdinovia
- 26 Fini predviedli novú húfnicu

- 28 6 detí a otcovské šťastie
- 30 Ako vojenčili mušketeri a pikanieri
- 32 Záujem o duálne vzdelávanie stúpa
- 33 Deň otvorených dverí v Dukle
- 34 Víťazi súťaže VOJACI OČAMI DETÍ
- 36 Najlepší z najlepších
- 38 Železný muž 2025
- 41 MILITARY ENGLISH: Military Brat
- 45 Nemecká dymová kamufláž Rauchtarnmuster
- 46 Krach nemeckej letnej ofenzívy v roku 1942
- 47 Britské vyznamenanie The Atlantic Star

NA TITULNEJ STRANE: Ministerstvo obrany zorganizovalo celoštátne oslavy 80. výročia skončenia druhej svetovej vojny v Piešťanoch, ktorých súčasťou bola aj slávnostná vojenská prisaha • Foto: Jana Birošová, SITA
NA ZADNEJ OBÁLKE: Do 24. ročníka výtvarnej súťaže Vojaci očami detí prišlo vyše dvetisíc obrázkov • Ilustrácia: Ronaldo Balog

Sviatok mieru

„Už v programovom vyhlásení vlády sme sa zaviazali, že ku všetkým významným udalostiam a sviatkom, ktoré sú spojené s našou históriou, sa postavíme s plným rešpektom a úctou. Nech je aj dnešný deň dôkazom toho, že svoj záväzok plníme,“ zdôraznil v príhovore predseda vlády SR Robert Fico. Dodal: „Dovoľte, aby som poďakoval organizátorovi tohto obrovského podujatia, podpredsedovi vlády a ministrom obrany SR Robertovi Kaliňákovi a jeho tímu, za zorganizovanie dnešného pamätného dňa. Pán minister, ďakujem!“

„Nie je jednoduché skladať vojenskú prísahu v čase, keď osemdesiat rokov od druhej svetovej vojny zúri vojnový konflikt tak blízko pri našich východných hraniciach. Aj preto vám ďakujem.“

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany Slovenskej republiky

„Dnes sme tu, aby sme vyjadrili vďačnosť všetkým, ktorí prispeli k historickému víťazstvu nad fašistickým zlom,“ povedal 8. mája na piešťanskom letisku prezident a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Peter Pellegrini na celoštátnych oslavách 80. výročia víťazstva nad fašizmom, ktoré sa konali v réžii rezortu obrany.

Vladimír, Branislav – a všetci ostatní

Bieloruska Svetlana z Minska u nás žije 6 rokov, Rus Semion z Moskvy tri a Ukrajinec Oleg prišiel z mesta Kryvyj Rih vlni. Aj oni sa zhodou okolností stretli ráno 8. mája spoločne pred piešťanskou železničnou stanicou, pricestujúc vlakom z Bratislavy, odkiaľ ich na letisko previezla autobusová kyvadlová doprava. „Pre nás je tento sviatok veľmi vážny, je o našich deduškoch, babičkách, ktorí bojovali za našu aj vašu slobodu a ktorí nám dali život. Preto sa na ňom chcem zúčastniť aj na Slovensku,“ povedala Svetlana. A ak táto sympatická symbolická trojica prichádzajúca uctiť si víťazstvo nad fašizmom reprezentovala svet na východ od našich hraníc, takpovediac druhú stranu zemegule zastupoval napríklad americký veľvyslanec Gautam A. Rana. Prítomní boli aj ďalší hostia z politického, vojenského či diplomatického sveta. Najdôležitejšia z hostí bola pre všetkých vyše 35-tisíc návštevníkov dvojica priamych účastníkov protifašistických bojov – Vladi-

Aký význam má pre vás Deň víťazstva nad fašizmom?

Vladimír Strmeň

Banská Bystrica, priamy účastník SNP: Mimoriadny! Pripomíname si veľmi dôležitý deň, keď sa skončila najhroznejšia vojna v dejinách ľudstva. Vojna je najväčšie zlo, vo vojne tečie krv a umierajú nevinní ľudia. Vážme si slobodu a urobte všetko pre to, aby už žiadnej vojny nebolo.

Vera Wisterová

Bratislava: Má to obrovský zmysel, lebo dnes neoslavujeme vojnu, ale oslavujeme mier. Pripomínať hrôzy druhej svetovej vojny je nevyhnutné z dvoch hlavných dôvodov. Uctiť si ľudí, ktorí v nej zahynuli, alebo stratili zdravie a hlavne

– aby sa to už nikdy nezopakovalo. Navyše beriem to ako česť, že aj takto môžem vzdať hold môjmu deduškovi, ktorý bol partizán, bojoval v horách, jeho fotografia visí v Múzeu SNP a som na neho veľmi hrdá.

Matej Ševčík

Liptovský Mikuláš:

V dnešnej dobe to niektorí ľudia podceňujú, ale udalosti, ktoré sa udiali pred 80 rokmi, mali zásadný význam na to, ako žijeme doteraz. Keby sa vojna nevyvinula tak, že by ju vyhrali Spojenci, tak by bol osud Slovenska a Slovákov v rámci nejakej fašistickej budúcnosti spečatený smerom k zániku. Aj preto pôsobím v Klube vojenskej histórie Liptov a na dnešné oslavy som prišiel v uniforme prieskumníka Červenej armády.

mír Strmeň a Branislav Tvarožek. A k hlavným momentom osláv patrila aj pietny akt kladenia vencov pri Pomníku padlým rumunským vojakom, ktorý je situovaný len kúsok od letiska.

Lesný chodník aj Stan víťazstva

„To, čo prezentujeme, by sa dalo zhrnúť do výrazu lesná pedagogika,“ uviedol David Greňa z Generálneho riaditeľstva Vojenských lesov a majetkov, pričom pre návštevníkov mali naše lesy pripravený poľovnícky posed, rôzne druhy drevín, pocitový lesný chodník, ako aj detskú rybačku či ďalšie hry. Návštevníci mohli navštíviť Stan víťazstva s dobovými fotografiami, ktorý ponúkal aj „vojnovú“ besedu s etnologičkou Katarínou Nádaskou. Svoje stánky mali vojenský regrutátori, múzejníci, športovci, kluby vojenskej histórie či ďalšie rezorty a organizácie. Prelety lietadiel, dynamická ukážka vycvičenia ozbrojených síl, statické ukážky techniky dotvárali prepojenie medzi odkazom minulosti a odhodlanosťou dneška.

Ako sumarizovala riaditeľka kancelárie ministra obrany Karin Silberhorn, ktorá celoštátne oslavy koordinovala, na ich hladkom priebehu sa podieľalo 640 organizátorov a 875 profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR. Podujatie zaznamenalo aj mimoriadny mediálny záujem – akreditovalo sa až 135 zástupcov médií vrátane viacerých zo zahraničia. Na ukážkach vojenskej techniky a historických rekonštrukcií sa predstavilo 300 účinkujúcich vrátane členov klubov vojenskej histórie. A ako dodala Karin Silberhorn – a čo ocenili aj všetci návštevníci, k skvelej atmosfére prispel kultúrny hudobný program, desiatky gastrostánkov a príjemné počasie.

Najväčnejší sľub

„Nie je to jednoduché odprisahať ten najväčnejší sľub, ktorý dnes vo svojom živote dávate, a to dať všetky svoje sily, zdravie aj život na to, aby ste ochránili Slovenskú republiku,“ povedal vo svojom príhovore k 221 prisahajúcim kadetom podpredse-

Nigel Baker

Bratislava – Londýn:

Dnešný deň vnímam ako spomínanie s úctou na víťazné vyvrcholenie boja za slobodu a demokraciu v Európe. Vždy hovorím, že sloboda ani demokracia nie sú samozrejmosťou, stáli nás vysokú cenu a spoločne si musíme naše víťazstvo chrániť.

Gabriela Vallová

Považská Teplá:

Nemali by sme zabúdať na to, čo sa udialo v našich dejinách – a porážka fašizmu je veľkou vecou, ktorú si treba vážiť. Okrem toho som v Piešťanoch aj preto, lebo moja sestra tu má vojenskú prísahu a veľmi jej držím palce.

Pavol Grác

Horná Streda:

Priviezli sme sa na bicykli, ako ľuďom z okolia organizátori odporúčali, všetko prebehlo hladko, ľudia sú slušní a program je super. Prišiel som si pozrieť aj vystavené zbrane, ale hlavne tí mladší by sa mali viac zorientovať v tom, čo bola druhá svetová vojna. Preto som tu aj s vnukom. Hoci je ešte malý, záleží mi na tom, aby som ho postupne oboznamoval s našimi dejinami.

Matej Rudnický

Banská Bystrica:

Je dôležité poznať históriu Slovenskej republiky, a nevyhnutné je si ju pripomínať, aby sa nám nevytrácali z povedomia najmä tie najdôležitejšie udalosti.

Peter Sepeši

Drienov pri Prešove:

Syn po skončení stavebnej priemyslovky robil dva roky v Nemecku a zrazu prišiel s rozhodnutím, že bude vojakom. Mňa, nevojaka s modrou knižkou, to dosť zaskočilo. No podporujem ho vo všetkom, verím, že sa mu bude dariť. Takže oslavy sú super,

ale tá prísaha, ktorá je ich súčasťou, je dnes pre mňa najdôležitejšia.

Mária Repčíková

Bratislava, manželka účastníka SNP:

Kým manžel žil, počas nášho 66-ročného manželstva neraz spomínal, ako tu bol na základnej vojenskej službe, takže aj preto som prišla do Piešťan rada. Pripomienky víťazstva nad fašizmom sú veľmi dôležité,

lebo ako bývalá učiteľka dejepisu viem, že v učebniciach bolo o týchto udalostiach iba pár riadkov. Ak učiteľ nedodal k učivu svoj výklad, deti sa v tom zorientovali len veľmi málo.

Peter Cmorík

Bratislava:

Najdôležitejšie je memento pre budúcnosť, že ak sa také čosi stalo, aby sa to už nikdy v žiadnej podobe neopakovalo.

Lívia Lajčoková

Hôrka nad Váhom:

Je dôležité pripomenúť si to, čo naši predkovia museli prežiť a že slobodu si treba veľmi pozorne chrániť aj dnes. Zároveň treba podporovať ľudí, ktorí sú pripravení za slobodu bojovať i teraz – tak ako aj môj manžel, profesionálny vojak.

da vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Aj v prítomnosti prezidenta SR Petra Pellegriniho a náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka pokračoval: „Nie je to jednoduché práve v čase, keď 80 rokov od druhej svetovej vojny zúri vojnový konflikt tak blízko pri našich východných hraniciach. Aj preto sa vám chcem za seba, za Slovenskú republiku, aj všetkých našich občanov poďakovať, pretože tento sľub dokázal niekto pred desiatimi rokmi, žijúc v pokojnom mierovom čase, zložiť oveľa jednoduchšie.“ Robert Kaliňák sa zároveň poďakoval rodinám, ktoré mladých vojakov vychovali a ktoré ich aj s ďalšími blízkymi či priateľmi prišli na slávnostnú vojenskú prisahu do Piešťan podporiť. Poďakovanie vyjadril tiež všetkým návštevníkom slávnostného dňa. Nováčikom aj v prítomnosti úspešných vojenských jednotiek, ktoré boli ocenené za svoju profesionalitu pripnutím stúh na bojové zástavy, ako aj prvý raz v histórii takýchto prisah tiež v prítomnosti 37 pochádzajúcich stredoškôľakov, ktorí pricestovali zo Spojenej školy Sečovciach, zaželel úspešnú službu.

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, OS SR, TASR, SITA a autor

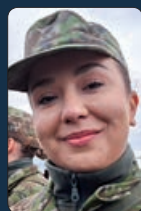
Ako ste zvládli prvú časť výcviku a ako ste prijali, že vojenskú prisahu budete skladať na celoštátnych oslavách 80. výročia porážky fašizmu?

Adam Sporka

Dolný Kubín:

Na počudovanie je výcvik zatiaľ celkom v poriadku, myslel som si, že to bude ťažšie. Stačí si za prvých pár dní navyknuť na vojenský režim a ide to. No a ten 8. máj je fajn. Návštevníci si môžu pozrieť zbrane aj výcvik, no hlavne – na prisahu mi prišli rodičia a priateľka tiež s rodičmi, teším sa.

Laura Ment Gubová

Hostová pri Nitre:

Prvé chvíle boli náročnejšie, ale ideme už šiesty týždeň, už sme si zvykli na seba, aj na režim výcviku. Už je to dobré. O to viac, že vždy som chcela mať prácu, ktorá má zmysel a poslanie – vojenčina taká je. S tým súvisia aj oslavy v Piešťanoch a naša prisaha je o to veľkolepejšia. Určite si to užívame.

Jozef Oravec

Kračúnovce pri Prešove:

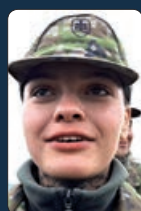
Na režim a disciplínu som zvyknutý zo športu a vlastne som hľadal práve povolanie, v ktorom sa toto všetko bude prelínať a ešte za to budem aj platený. Prekvapilo ma, že prisaha bude takto, lebo nezvykne byť prisaha v polovici výcviku, ale som za to rád. Je tu veľa návštevníkov, prišla aj naša rodina z východu – sedem ľudí...

Robert Uhrin

Hriňová:

Aj keď už nemám 20 rokov, ale cez tridsiatku, výcvik zvládam celkom dobre, nejaké veľké problémy som nemal. Teším sa, že máme prisahu v rámci osláv konca vojny, zapamätám si to nepochybne do konca života.

Renáta Val'ková Tokárová

Michalovce:

Vždy chcela mať povolanie, v ktorom ľudia viac vydržia, sú viac odolní, majú aj viac schopností a v krízových situáciách vedú byť viac prospešní. Keďže o tom je aj náš výcvik, všetko je v pohode. Ťažšie je len odlúčenie od rodiny, od manžela. No a tá parádna prisaha, akú máme v Piešťanoch? Som rada, že môžem byť jej súčasťou, aj pre mňa je to pocta.

Náčelník radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Ozbrojených síl SR plk. Oliver Toderiška:

RCHBO: profesionalita venčená rešpektom

Matador slovenských vojenských chemikov plukovník Oliver Toderiška hovorí, že postavenie našich špecialistov RCHBO je v rámci Európskej únie a Severoatlantickej aliance na vysokej odbornej úrovni..

Aké boli hlavné súradnice májového cvičenia Toxic Lance?

Toxic Lance (TOLE) je medzinárodné odborne taktické cvičenie jednotiek radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (RCHBO) do veľkosti roty. Je už etablované v aliančnom kalendári MTEP – military trainings-exercises plan. Počas TOLE sa vykonáva vysoko špecializovaná činnosť prieskumných, analytických, dekontaminačných a vyhodnocovacích družstiev v úzkej koordinácii s jednotkami ostatných druhov vojsk. Ako nadstavbu realizujeme aj výcvik s reálnymi toxickými chemickými látkami v našom unikátnom Výcvikovom a testovacom centre RCHBO Zemianske Kostoľany. Na tohtoročnom 11. ročníku sa zúčastnili cez dve stovky profesionálov z Poľska, Španielska, Česka, USA a Slovenska.

Na čo sa zamerala téma a ciele cvičenia?

Na zabezpečenie plnenia úloh manévrových jednotiek v prostredí s hrozbou použitia prostriedkov zbraní hromadného ničenia. Počas plánovania sa nezohľadnili iba možnosti použitia týchto zbraní protivníkom, ale aj možné útoky nepriateľa na kritickú civilnú infraštruktúru s jednoznačnými rizikami v našej RCHBO oblasti. Treba, samozrejme, rátať s nasadením našich jednotiek RCHBO v prospech civilného obyvateľstva. No a najväčšou výzvou je výcvik s reálnymi toxickými chemickými látkami v našom unikátnom Výcvikovom a testovacom centre RCHBO v Zemianskych Kostoľanoch. Tu sa vojaci presvedčia aj o spoľahlivosti svojich ochranných odevov, funkčnosti detekčných prístrojov, správnosti spôsobov odberu vzoriek vrátane aj toho forenzného. Tiež si overia, či správne

a účinne dekontaminovali a ak všetko urobili tak, ako treba, tak aj prežili (úsmev).

Žartujete o prežití, ale vy sám ste boli pred niekoľkými rokmi doslova na hrane.

No, neviem, či to sem patrí, ale lekári to so mnou nevzdali, nevzdal som to ani ja, nepochybne som mal aj šťastie. Ja som sa v podstate ešte počas liečby opäť hlásil do služby. Verím, že práve pozitívne nastavenie mojej rodiny, moja práca a fantastický kolektív vtedy môjho práporu ma vrátili späť do hry.

Kto Toxic Lance dizajnoval a kto mu velil?

Cvičenie mali v portfóliu pozemné sily a zodpovedný za jeho realizáciu bol ich veliteľ brigády generál Ivan Balog. Za námetmi incidentov bol nrtm. Jaroslav Hlivák. Dizajnované bolo tiež v spolupráci s Národnou gardou štátu

Indiana. Riadiacim cvičenia bol veliteľ práporu RCHBO Rožňava podplukovník Anton Kardoš. Rast počtu cvičiacich však napríklad donútil organizátora vytvoriť základňu v priestore VO Lešť s výjazdami na plnenie úloh do Zemianskych Kostolian. A ak aj medzi jednotlivými armádami sú odborné, materiálne a personálne rozdiely, práve prepojením účastníkov do medzinárodných jednotiek sa ich snažíme integrovať do interoperabilných celkov. Po prvýkrát sa na cvičení zúčastnila aj civilná zložka a to dobrovoľná civilná ochrana. Bol to výborný posun.

Stáli ste pri vzniku cvičenia, aké boli jeho začiatky v porovnaní s dneškom?

To porovnanie je veľmi ťažké a zároveň krásne. Pôvodne skromné cvičenie bilaterálneho charakteru sa vyvinulo do mnohonárodného. No a činnosti, ktoré sa v súčasnosti robia a sú už jeho normálnou neoddeliteľnou súčasťou, nám vtedy pripadali vzdialené ako povestné „hviezdne vojny“.

Začínali ste ešte v roku 1982 ako elév protichemických jednotiek na strednej vojenskej škole vo Valašskom Meziříčí. Boli ste aj zástupcom veliteľa slovenského RCHBO kontingentu v Kuvajte v roku 2003. V rokoch 2012 – 2020 ste na deň presne velili osem rokov práporu radiacej, chemickej a biologickej ochrany v Rožňave. Nasadený ste boli aj v Kosove (2008), v Afganistane (2016/17) a aktuálne ste sa vrátili z májového zasadania expertov vo vašej odbornosti z vybraných krajín v USA. Takže viete posúdiť, aké je postavenie slovenských RCHBO v medzinárodnom porovnaní.

V rámci EÚ a NATO je na vysokej odbornej akceptačnej úrovni. Z minulosti spomeniem naše nasadenie vo vojnách v Perzskom zálive, pôsobenie v iniciatíve RCHBO Smart defence pod vedením Poľska, alebo v iniciatíve Framework Nation Concept CBRN pod vedením Nemecka. Mimoriadne na medzinárodnej úrovni zarezonoval aj historicky prvý výcvik Európskej obrannej agentúry (EDA) s reálnymi bojovými látkami, ktorý sa uskutočnil tento rok v marci práve u nás. Presne takéto cvičenia nás radia k špičke vo svete. O cvičeniach oboch Toxic Lance ako aj Toxic Valley počúvam superlatívy nielen ja na stretnutiach odborníkov, ale aj moji kolegovia pracujúci na veliteľstvách NATO či EÚ. Iste – aj výcvik tzv. na sucho má tiež svoju pridanú hodnotu. No práca s reálnymi toxickými chemickými látkami je najvyššou výcvikovou metou každého príslušníka RCHBO. Cieľom tejto vojenskej činnosti je zmiernenie expozície pôsobenia toxických látok na organizmus človeka tak, aby sa v čo najväčšej miere zabránilo

stratám na životoch, vážnym zraneniam s dlhotrvajúcim následkom či chorobám, ktoré tieto zbrane dokážu doslova rozosievať.

Ďalšie perspektívy medzinárodnej spolupráce?

Záujem o tento druh výcviku už teraz vysoko prevyšuje kapacity nášho cvičiska. No i tak od roku 2026 už plánujeme Toxic Valley predĺžiť na 3 týždne. Vlni k nám na toto cvičenie prišlo až 285 vojakov z 18 krajín. Od TOLE sa pritom líši v tom, že je to výcvik odberových tímov SICA – sampling identification chemical agent. Zároveň so SICA sú na výcviku aj chemické laboratória, lebo odobraté vzorky sa musia analyzovať. Nie je žiadnym tajomstvom, že vynikajúce výsledky laboratória v Zemian-

Perspektívu máme, podporu tiež – a nových kolegov získame.

ských Kostolianoch stoja za pozvánkou do Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW), aby sa Kostoľany stali tzv. Designated Laboratory OPCW. Ide o významovo najvyššiu úroveň laboratórií pracujúcich v našom spektre vojenskej činnosti. Znamená to nielen obrovský záväzok do budúcnosti, ale aj medzinárodné ocenenie profesionality príslušníkov laboratória, ako aj odbornosti RCHBO našich ozbrojených síl. Patrí sa spomenúť, že práve pre OPCW ako inšpektori pracujú a aj pracovali naši bývalí kolegovia z RCHBO OS SR.

Ako sa vám darí vychovávať nových chemikov?

Edukačná schéma poplatná dobe, keď som bol aj ja v procese prípravy na

povolanie vojenského profesionála, je už nenávratne minulosťou. Navyše, v našej ťažiskovej vzdelávacej inštitúcii, ktorou je Akadémia ozbrojených síl, v súčasnosti neexistuje učebný program RCHBO. Vďaka nadštandardným vzťahom našej akadémie a Akadémie obrany Brno sa kadeti AOS Liptovský Mikuláš začali v roku 2019 vysokoškolsky vzdelávať práve tam. Už dnes takto máme vo svojich radoch zatiaľ jednu poručíčku a v štúdiu pokračujú ďalší traja. Taktiež cesta náboru už vzdelaných ľudí z civilných odborov pribúvaných k RCHBO je pre nás otvorená a dôležitá. S Personálnym úradom OS SR sme spoločne súčinní pri obsadzovaní voľných miest poddôstojníckeho, ale hlavne dôstojníckeho zboru. Nie je to ľahká úloha, nakoľko regrutáciou sa príprava nášho nového kolegu len začína. Aby z neho bol výborný príslušník napríklad mobilného chemického laboratória, chce to minimálne tri až päť rokov. Neobsadené miesta v odbornosti RCHBO máme pritom nielen v našom prápore v Rožňave, ale aj v príslušných pozíciách na veliteľstvách naprieč celými OS SR. Zmeniť tento stav je pre nás obrovská výzva.

Ďalšie ciele v nasledujúcom období?

Nevyhnutnou spôsobilosťou sa stáva využitie dronov v oblasti detekcie a monitorovania kontaminácie. Spoločné aliančné centrum výnimočnosti RCHBO vo Vyskove na Morave nás práve v tomto období oslovilo so žiadosťou o zabezpečenie akreditovaných kurzov pre členské krajiny NATO v práci s reálnymi látkami. Aj na rôznych zasadaniach EÚ a NATO zaznievajú ďalšie požiadavky na využitie našich spomenutých unikátnych spôsobilostí. Napríklad na testovanie či skúšky v ostatnom čase vyvinutých detekčných prístrojov, dekontaminačných súprav, alebo odolnosti materiálu voči pôsobeniu RCHBO látok. Perspektíva vojakov v našich odbornostiach je teda veľká, podpora velenia OR SR a velenia ministerstva obrany rovnako. Takže, ako som povedal, zapracovať musíme najmä na doplnení personálu. To ma privádza aj k porovnaniu, že tiež v našej odbornosti sme za tých 39 rokov, ktoré slúžim, urobili míľové kroky. Treba však povedať aj to, boli tiež chvíle, keď sme museli pribrzdiť a vrátiť sa zo slepej uličky k podstate veci, čomu sa však pri takom rýchlom tempe zrejme ani nedá vyhnúť. V každom prípade aj na tomto mieste ďakujem všetkým mojim skvelým učiteľom z minulosti, ktorí sa už v našej komunite stali legendami. Rovnako ďakujem každému z kolegov, s ktorými som mal a mám tú česť spolupracovať.

Pavol Vitko

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Toxická kopija

V dňoch 26. apríla až 9. mája zabezpečoval 103. prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (RCHBO) z Rožňavy s podporou zložiek pozemných síl národné cvičenie s medzinárodnou účasťou Toxic Lance 2025 (TOLE25). Sto slovenských vojakov a 118 príslušníkov z Čiech, USA, Španielska a Poľska plnilo opatrenia RCHBO pri poskytovaní špecializovanej bojovej podpory pre manévrové a podporné jednotky počas odstraňovania následkov katastrof, havárií a únikov toxických priemyselných látok v rámci krízového manažmentu. Do cvičenia sa zapojili aj dvaja kadeti OS SR študujúci odbornosť RCHBO na Univerzite obrany v Brne.

Z pôvodne šiestich prihlásených krajín sa do cvičenia v Centre výcviku Lešť zapojilo päť. Okrem výcvikových priestorov v Lešti využili cvičiace jednotky aj Výcvikové a testovacie centrum RCHBO v Zemianskych Kostolnoch. Počas dvojtyždňového cvičenia tam každý tím po dva dni precvičoval základnú úroveň detekcie a identifikácie ostrých toxických chemických látok.

„Na rozdiel od cvičenia Toxic Valley, ktoré je zamerané na špecializovanú činnosť odberových tímov a nasledujúce posudzovanie vzoriek v laboratóriách prostredníctvom incidentov, na TOLE25 si cvičiaci trénujú taktické spôsobilosti RCHBO

ako je prieskum, pozorovanie alebo dekontaminácia zasiahnutých jednotiek,“ priblížil nám riadiaci cvičenia podplukovník Anton Kardoš. Hoci veliteľ 103. práporu RCHBO riadi cvičenie po prvýkrát, využil svoje bohaté skúsenosti z domácich a zahraničných odborných cvičení. Naposledy zabezpečoval medzinárodné cvičenie Coronat Mask 2024 v Českej republike, v rámci svojho trojročného vyčlenenia v medzinárodnej jednotke Framework Nations Concept v Nemecku.

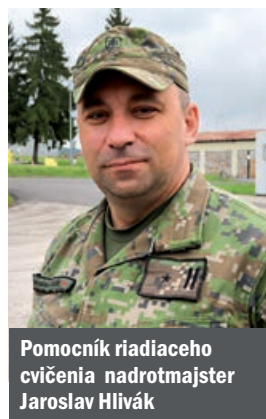

Riadiaci cvičenia
podplukovník
Anton Kardoš

Výhradne vojenské námety

Scenáre a schému cvičenia ovplyvnili spôsobilosti, ktoré zúčastnené krajiny deklarovali na úvodných a hlavných plánovacích konferenciách. Poľsko nahlásilo dekontamináciu, Španielsko a USA prieskum, Česi a Slováci oboje. Jednotky teda precvičovali len to, na čo boli predurčené.

Incidenty TOLE25 navrhol scenárista a plánovač cvičenia nadrotmajster Jaroslav Hlivák. Na rozdiel od minulých ročníkov ich vypracoval výhradne s vojenským námetom a prvkami moderného štýlu vedenia vojny. „Hoci k našim povinnostiam patrí aj domáci krízový manažment, musíme reflektovať

Pomocník riadiaceho
cvičenia nadrotmajster
Jaroslav Hlivák

na geopolitickú situáciu a sústrediť sa na našu primárnu úlohu, ktorou je ochrana vojsk a pôsobenie počas vojnového konfliktu,“ vysvetlil štyridsaťpäťročný pomocník riadiaceho cvičenia nadrotmajster Hlivák. „Napriek tomu sa v našich scenároch objavuje aj dezinfekcia proti africkému moru ošipáných, ktorú robíme, pretože je povinná pre všetku techniku v teréne.“

Do cvičenia zakomponoval situácie z reálneho bojového prostredia, najmä z Ukrajiny.

„Jednotky pohybujúce sa v našej oblasti operácie sú kontaminované rozprašovačmi bojových chemických látok podvešenými pod dronmi, alebo sú napádané delostreleckou muníciou obsahujúcou bojové chemické látky. V niektorých scenároch sa objavujú aj ultramoderné zbrane – pozemné drony, tzv. robotické psy. V jednom scenári chcel nepriateľ napadnúť naše miesto velenia raketovou strelou, tzv. Bunker Busterom (bombou, navrhnutou tak, aby prenikla do

silných opevnení, podzemných zariadení, alebo posilnených nadzemných štruktúr), ale ho nezasiahol, tak zaútočil robotickými psami. Časť z nich sa podarilo ochrane bunkra zlikvidovať, avšak niekoľko preniklo až k ventilácii. Tam zneškodnili filtračné zariadenia a vypustili chemickú zbraň z kontajnerov umiestnených na ich tele. Touto aktivitou znefunkčnili bunker a vojenský personál vnútri dočasne vyradili z prevádzky,“ predstavil scenáre nadrotmajster Hlivák.

„Okrem toho nepriateľ útočil dronmi a raketami na cisterny odstavené v železničnej stanici. Zo zasiahnutej cisterny sa uvoľnila toxická priemyselná látka, znefunkčnila železničný uzol a sťažila logistiku. V ďalšom incidente sa drony nepriateľa pokúšali zamoriť dôležité logistické trasy. Cvičiaci ich mali odhaliť, detegovať typ použitých toxických chemických či bojových látok, odstrániť ich z kontaminovaných miest a vykonať vlastnú dekontamináciu.“

Jeden incident rozohrávali predpoludním, druhý popoludní. Velitelia na zásahy dostávali čiastočný rozkaz tzv. FRAGO v časovom predstihu asi jeden a pol hodiny, aby mali čas na rozhodovanie. Pri riešení incidentu nepôsobili jednotky spolu, ale ich činnosť bola previazaná. „Keď Američania robili prieskum pochodovej osi, museli prejsť dekontamináciou techniky v mieste dekontaminácie, ktoré vybudovali Slováci,“ objasnil riadiaci cvičenia.

„Veliteľ mnohonárodnostnej brigády pôsobiacej v Lešti nám pre niektoré incidenty poskytol manévrové jednotky. Napríklad po tri dni sme podľa rozohry dekontaminovali zasiahnutú presúvajúcu sa techniku. Cvičiacie jednotky – prvý deň Česi, druhý Slováci a tretí Poliaci – dekontaminovali reálne používanú techniku mnohonárodnostnej brigády NATO na Slovensku so španielsky hovoriacimi príslušníkmi a technikou, ktorú nepoznali. Takto sme sa priblížili reálnym podmienkam, aby boli prínosom pre všetkých zúčastnených,“ objasnil podplukovník Kardoš.

Dobrovoľníci v akcii

Prvý týždeň sa do cvičenia zapojilo dvadsaťdva členov dobrovoľnej civilnej ochrany pod vedením ich predsedu Stanislava Peška. Vytvorili dva desaťčlenné tímy, pôsobili ako podporné jednotky pod velením cvičiacich strán s úlohou vyhľadávania a záchrany. „Každý večer o 19.00 h sme mali brífing na vyhodnotenie dňa. K priebehu sa postupne vyjadrovali všetci velitelia zúčastnených krajín a napokon aj hodnotiaci tím. Na základe týchto výstupov sme mohli operatívne prispôbovať naše zaužívané hasičské postupy vojenským,“ vysvetlil profesionálny hasič podpráporčík Pešek. „Naši členovia zaujali najmä rýchlou improvizáciou na mieste incidentu. Či už pri vyslobodzovaní osôb z podzemných betónových skruží, alebo nástupe do vagónov, kde jeden urobil mostík a ostatní po ňom vybehli.“ Cvičenie bolo pre nich prínosom vo viacerých ohľadoch. „Okrem teoretických poznatkov sme sa oboznámili s postupmi a technológiami, ktoré pri zásahoch využívajú iné armády. Pre mňa bolo veľkým zážitkom vidieť pracovať český prieskumný robot,“ hovorí Stanislav. „Okrem toho sme získali mnohé kontakty, ktoré môžeme v budúcnosti využiť na ďalšie precvičovanie našich spôsobilostí.“

Otcom myšlienky zapojiť do cvičenia členov občianskeho združenia dobrovoľnej civilnej ochrany bol hlavný chemik Generálneho štábu OS SR plukovník Oliver Toderiška. „Pozitívne hodnotím účasť dobrovoľníkov, ktorí sa na cvičení zúčastnili po prvý raz. Sú to ľudia rôznych profesií, nadšenci

„Vidím značný pokrok vo vycvičenosti všetkých zúčastnených jednotiek. Využili možnosť zlepšiť svoje spôsobilosti. Teší ma ich zodpovedný prístup. Máme pozitívne ohlasy od participujúcich veliteľov, ktorí hodnotia cvičenie ako skvelú príležitosť precvičiť taktické RCHBO na medzinárodnej úrovni v unikátnom priestore prispôbenom na scenáre rôzneho charakteru.“

podplukovník Anton Kardoš
veliteľ 103. práporu RCHBO, riadiaci cvičenia Toxic Lance 2025

cvičiaci vo svojom voľnom čase. K úlohám pristupovali nanajvýš zodpovedne. Ich spolupráca s jednotkami z celého spektra našich účastníkov sa neustále zlepšovala, až sa napokon s jednotkami výborne zladili,“ vyjadril spokojnosť Anton Kardoš. „Rozhodne boli prínosom a spestrením.“

Rozkaz znel jasne

V utorok ráno prijal nadporučík Vladimír Bindzár (počas cvičenia vo funkcii veliteľa multifunkčnej čaty) čiastkový rozkaz s úlohou vybudovať miesto dekontaminácie techniky. Rodák zo Sniny absolvoval organickú chémiu na UPJŠ v Košiciach a už štyri a pol roka slúži v Rožňave ako náčelník chemického laboratória. Pred rozvinutím

pracovísk nadviazal nadporučík Bindzár súčinnosťný dohovor s veliteľom španielskej jednotky určenej na dekontamináciu techniky. V ňom sa dozvedel počet vozidiel, osôb a druh látky, ktorou boli kontaminovaní. Zároveň si dohodli spôsob dekontaminácie. Príslušníci čaty si obliekli ochranné filtračné protichemické obleky Saratoga a nasadili ochranné masky OM-99. Strávili v nich nasledujúce štyri hodiny. „Najhoršie

boli masky OM-10, ktoré mali hliníkové pliešky v popruhoch. Keď sa riadne utiahli, nepríjemne tlačili,“ spomína dvadsaťtri rokov slúžiaci rotmajster Peter Jekimov. Rok pôsobil v pozorovateľskej misii UNFICYP na Cypre, teraz sa chystá do Lotyšska.

Zvyčajne je miesto dekontaminácie rozvinuté na 2,5 kilometra dlhom úseku, po prvotnej rekognoskácii ho však pre rozmnožený terén skrátili. „Chceme cvičiť dekontamináciu a nie vyslobodzovanie techniky,“ podotkol veliteľ čaty. Do hodiny už mali pripravené pracovisko s piatimi stanovišťami. Podľa prvotnej informácie očakávali 12 kusov techniky, zatiaľ ich tam mali len päť. „Zvyšný konvoj má technické problémy,“

oznánil nadporučík Bindzár po hlásení z vysielacky. „Začneme.“ Prvé vozidlo zastavilo na kontrolnom roztrieďovacom stanovišti, kde prvotnú kontrolu zamorenia vykonával dvadsaťšesťročný vojak 2. stupňa Samuel Sim. Nováčik útvaru sa na cvičení zúčastnil po prvý raz. „Ak kontamináciu nezameriame, vozidlo prechádza čistou trasou, u nás vyznačenou modrými vlajčkami, von z miesta dekontaminácie. Pokiaľ však je kontaminované, presúva sa na

Nadporučík
Vladimír Bindzár

Rotmajster
Peter Jekimov

stanovište určené na hrubú očistu. Zbavíme ho blata a iných nečistôt, aby sa dekontaminačná zmes dostala na všetky časti. Po očiste pokračuje na tretie stanovište, kde máme ťažké dekontaminačné vozidlo DEKVOZ T-815 6×6. Tam sa na techniku aplikuje dekontaminačná zmes. V predpísanej stanovenej rýchlosti vozidlo prechádza na ďalšie stanovište. Rýchlosť je nastavená tak, aby sme dodržali reakčný čas, počas ktorého zmes zreaguje s kontamináciou a neutralizuje ju. Predposledné stanovište slúži na opláchnutie dekontaminačnej zmesi. Odtiaľ pokračuje na druhé kontrolné stanovište, kde sa opäť vykoná kontrolné meranie, či je technika dekontaminovaná a čistá. Ak áno, pokračuje vytýčenou trasou na zberné parkovisko. Celý proces môže trvať zhruba 40 minút. Ak sa na druhom kontrolnom stanovišti zistí, že vozidlo nebolo dekontaminované, presúva sa po vytýčenej trase označenej červenými vlajčkami a celý proces sa zopakuje,” opísal nadporučík. „Keď sú všetky vozidlá určené na dekontamináciu čisté, skladáme vlastné pracoviská zviňovaním dovnútra, potom vykonáme operačnú dekontamináciu našich vozidiel a osôb, ktoré asistovali pri dekontaminácii.“

Vojak 2. stupňa
Samuel Šim

„Medzinárodné cvičenia vytvárajú príležitosť na výmenu poznatkov a skúseností. Máme čas sa porozprávať, prediskutovať postupy a hlavne vidieť ako to robia iní,“ pochvaloval si nadporučík Bindzár. Pre štyri prieskumné tímy a štyri tímy diaľkovej detekcie pod velením nadporučíka Bindzára a veliaceho poddôstojníka rotmajstra Davida Lazora je Toxic Lance intenzívnym odborným výcvikom pred nasadením do Lotyšska. Budú zaradení v júňovej alebo decembrovej rotácii.

Výstrahy a príležitosti

Včasné varovanie spojeneckých vojsk pri použití zbraní hromadného ničenia a úniku priemyslových nebezpečných látok je jedným z kľúčových prvkov chemického zabezpečenia. V rámci neho je systém varovania a uvedomovania súčasťou monitorovania radiačnej, chemickej a biologickej situácie. Po prvýkrát na TOLE25 precvičovali zber, triedenie a vyhodnocovanie správ o vzniku týchto udalostí, tzv. CBRN (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear) rôznych úrovní. „Sme vďační za túto príležitosť,“ tešil sa nadrotmajster Hlivák, ktorý je v rožňavskom útvare veliacim poddôstojníkom jednotky strediska RCHBO zaoberajúcej sa práve touto problematikou. „Počas cvičenia sme na odosielanie správ využívali dátové terminály k vysielaciam RF-13 a informácie sme vyhodnocovali manuálne. Už onedlho dostaneme softvér na analýzu situácie RCHBO, čím urýchlíme včas-

Toxic Lance 2025

Už tradične sa po dvoch rokoch uskutočnilo medzinárodné cvičenie špecialistov radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Toxic Lance 2025. Od 28. apríla do 9. mája sa doň zapojilo 250 domácich a zahraničných špecialistov zo Spojených štátov, Českej republiky, Poľskej republiky, Španielskeho kráľovstva, dobrovoľnej civilnej ochrany SR a 103. práporu RCHBO Pozemných síl Ozbrojených síl SR. Precvičili si interoperabilitu multifunkčných jednotiek RCHBO v medzinárodnom prostredí v oblasti špecializovanej bojovej podpory vojsk a reakcií na neočakávané udalosti. Cvičenie sa konalo v Centre výcviku Leš a Výcvikovom a testovacom centre RCHBO Zemianske Kostolany. V Lešti špecialisti precvičovali spoločné zásahy v rumoviskách, zastavanom i zalesnenom priestore podľa vopred spracovaných scenárov. Do odbornej činnosti boli zapojení aj so svojou špeciálnou technikou na prieskum, detekciu a identifikáciu RCHB, ako aj nasledujúcu dekontamináciu. V Zemianskych Kostolanoch si prakticky preverili vedomosti a zručnosti pri plnení špecializovaných úloh s použitím reálnych toxických chemických látok i náhradných chemických látok.

nosť varovania. Dve zahraničné jednotky ním už disponujú, a keď sa napojíme aj my, budeme si môcť odovzdávať automatizované správy.“

„Účelom cvičenia bolo, aby sme si vzájomne porovnali štandardné operačné postupy a mohli ich modifikovať. Takto zabezpečíme interoperabilitu pri plnení úloh v zmiešaných jednotkách,“ zhrnul riadiaci cvičenia podplukovník Kardoš. „Vidím značný pokrok vo vycvičenosti všetkých zúčastnených jednotiek. Vidieť, že využili možnosť zlepšiť svoje spôsobilosti. Teší ma ich zodpovedný prístup. Máme pozitívne ohlasy od participujúcich veliteľov, ktorí hodnotia cvičenie ako skvelú príležitosť precvičiť taktické RCHBO na medzinárodnej úrovni v unikátnom priestore prispôbenom na scenáre rôzneho charakteru. Navyše tým, že sa zúčastnia na našom cvičení, splnia si výcvikové úlohy, ktoré nemusia precvičovať doma,“ zhodnotil riadiaci cvičenia. „Chcem vyzdvihnúť koordinačné schopnosti nadrotmajstra Jaroslava Hliváka, prístup náčelníka operačného oddelenia práporu kapitána Michala Pašeňa, náčelníčky logistiky práporu kapitánky Silvie Mincovej a celého štábu rožňavského práporu. Pochvalu si zaslúžia všetci, ktorí sa podieľali na príprave a priebehu cvičenia. Najlepšou vizitkou ich práce je pozitívna reakcia cvičiacich zahraničných jednotiek.“

Počas troch úvodných dní pozoroval priebeh cvičenia, podplukovník Yann Perron z Francúzska, momentálne vyčlenený vo Vyškove v Českej republike. Získal tak databázu údajov,

ktoré bude analyzovať a je možné, že do ďalšieho ročníka Toxic Lance sa zapoja tiež francúzske jednotky.

Text: Zuzana Mildeová

Foto: autorka, pplk. v zál. Peter Sobek

TÉMA

Vojaci a deti

Jún sa začína Medzinárodným dňom detí a končí začiatkom prázdnin.

Aj preto práve v tomto mesiaci myslíme na deti častejšie ako inokedy. Mohlo by sa zdať, že armáda a vojaci majú toho s deťmi spoločného len málo. Verte, nie je to tak.

Na ďalších stránkach sa vás o tom pokúsime presvedčiť.

Generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martin Rímeš:

Osloviť mladých je výzva

Je to len zhoda okolností, že v ostatnom období v réžii rezortu obrany pribúdajú podujatia zamerané na školákov či študentov? Áno, je to pravda, snažíme sa školákov a študentov už od základnej školy informovať o práci profesionálneho vojaka, o možnostiach a rôznorodosti práce v Ozbrojených silách SR, aby získali informácie o atraktivite tohto povolania, ktoré môžu byť kľúčové pri rozhodovaní o ich budúcej práci. Zvyšujúci sa počet podujatí, ktoré cieľene smerujeme k deťom a mládeži, je odpoveďou na aktuálne výzvy súčasnosti. Sme presvedčení, že formovanie zodpovednosti a budovanie vzťahu k vlasti sa nemôže začínať až v dospelosti – práve preto prichádzame za mladými už dnes. Chceme im ukázať, že obrana vlasti nie je prežitok. Že hrdosť, zodpovednosť a služba nie sú prázdne pojmy, ale reálne hodnoty, ktoré majú v súčasnosti svoje opodstatnenie.

To je aj poslanstvo, s ktorým k mladým ľuďom prichádzame? Poslanstvo, ktoré by sme chceli odovzdať mladým ľuďom, je aj v objasnení zmyslu povolania profesionálneho vojaka a širokého spektra možností uplatnenia sa v Ozbrojených silách SR.

Čím chceme zaujať?

Nášim cieľom nie je mládež poučovať, ale vzbudiť záujem. Ponúknuť možnosť vyskúšať si veci na vlastnej koži. V rámci rôznych súťaží a podujatí zažiť tímovosť, disciplínu, fyzickú aktivitu a zároveň pochopiť, že byť pripravený neznamenať byť agresívny – ale odhodlaný, zodpovedný a pripravený konať. Základom všetkého je zážitok, ktorý v mladých dokáže prirodzeným spôsobom budovať rešpekt a vzťah k obrane štátu ako prirodzenej súčasť občianskeho života. Zároveň

Škôlkari v kasárňach

„Keď sme s deťmi na prechádzke, každý sa pristaví a prihovori. Stále nás vnímajú ako atrakciu. Aj vojaci pri nástupe sa usmievajú. Policajti nám púšťajú majáky. Trúbia na nás, kývajú. Oživilí sme kasárne. Tety na vrátnici rady rozdávajú keksíky a cukríky,“ prezrádza triedna učiteľka Sovičiek Emese Ondik.

Materská škola Ministerstva obrany Slovenskej republiky poskytuje predprimárne vzdelávanie detí profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu už takmer celý školský rok. Novú modulárnu budovu pri parku techniky v areáli ministerstva začalo v septembri minulého roka navštevovať dvadsaťjeden detí, dnes ich je tridsaťšesť. „Zabezpečujeme deťom pokojný, bezpečný a zmysluplný aktívny pobyt. Okrem vzdelávacích oblastí stanovených v štátnom vzdelávacom programe má naša škôlka environmentálne, športové, národné a predčítateľské zameranie,“ predstavuje škôlku jej riaditeľka Miriam Hribíková.

Zajačikovia, Ježkovia a Sovičky

Deti sú rozdelené podľa veku v troch triedach. Tým, že im to personálne a priestorové kapacity dovoľovali, prijali v tomto školskom roku aj deti mladšie než tri roky. Sú v triede Zajačikov a ich triednou učiteľkou je Lívia Zeman. Začínalo ich šesť

a postupne sa trieda naplňala k dnešným trinástim. Trieda Ježkov začínala s ôsmimi troj- až štvorročnými deťmi, teraz ich je trinásť.

Triednou učiteľkou je Kristína Ublánská. Najstaršie deti vo veku od štyroch do piatich rokov navštevujú triedu Sovičiek pod vedením triednej učiteľky Emese Ondik. Z pôvodných siedmich detí sa rozrástli na desať a do konca školského roka pribudne ešte jedno. Siedmi z nich dosiahnu nasledujúci školský rok predškolský vek. V tomto roku triedu predškolákov ešte neotvárali. „Všetci sa vzájomne poznáme, je to naozaj výnimočné,“ prezrádza Lívia Zeman. Aj keď dosiahnu plnú kapacitu škôlky, ktorá predstavuje 60 detí, stále budú malou škôlkou, kde sa všetci poznajú.

Vybavenie škôlky

„Materiálne vybavenie škôlky je výborné. Triedy sú moderne a účelovo vybavené, cítime sa tu príjemne,“ s vďakou hovorí Lívia. „Veľmi oceňujem prístup zástupcov hospodárskej správy, sekcie personálnych a sociálnych činností ministerstva, sekcie ekonomiky, vlastne ústretoví sú všetci. Samozrejme, administratíva nejaký čas trvá, ale potrebné vybavenie a pomôcky dostaneme,“ hovorí riaditeľka. Veľkou pomocou je pre

Martin Rímeš

chceme prezentovať rôznorodosť povolania profesionálneho vojaka. Pod týmto pojmom si totiž azda každý najskôr predstaví vojaka s puškou na bojovom poli. Ale to je len časť funkcií v našich ozbrojených silách. Sú odbornosti, ako napríklad logista alebo personalista, ktoré pracujú najmä s administratívou. Ďalej sú to vodiči, kuchári, IT špecialisti, hudobníci, zdravotníci, potápači, ženisti – jednoducho veľmi pestrá škála profesií.

V neposlednom rade, samozrejme, chceme

zaujať aj finančnými či nefinančnými benefítmi vojenského povolania.

Mladí však trávajú značnú časť života na internete.

Samozrejme, že prezentujeme Ozbrojené sily SR aj na sociálnych sieťach a na internetovej stránke www.budemvojak.sk, kde sú pravidelne aktualizované avíza a články o rôznych atraktívnych podujatiach a prinášame mnohé zaujímavé informácie.

Spolupracujeme s pedagógmi, ktorí sú ich prirodzenými sprievodcami a zároveň oslovujeme aj influencerov, aby sme našu komunikáciu priblížili ich jazyku a svetu, v ktorom sa pohybujú.

Kto všetko z nášho rezortu, respektíve z externého prostredia, participuje alebo bude v tejto oblasti spolupracovať?

Na podujatiach participuje najmä Personálny úrad OS SR na čele s regrutačnými skupinami, ktorých je aktuálne šesť naprieč Slovenskom. V každom vojenskom útvere v rámci ozbrojených síl sú taktiež zriadené skupiny na podporu regrutácie, ktoré pomáhajú s aktivitami na podujatiach. A to po personálnej stránke, alebo vyčlenením vojenskej techniky a výzbroje na ukážky pre verejnosť.

Aké tohto roku už boli a aké ešte budú ťažiskové podujatia?

Tohto roku bolo množstvo prezentácií príslušníkov OS SR vo verejnosti, ale aj v základných aj stredných školách – a množstvo ich ešte máme pred sebou. Pre stredoškôľakov sme napríklad

nich tlačiareň. Snívajú o zastrešení terasy, ktorú by využili na cvičenie, environmentálnu výchovu a predčitateľské vzdelávanie. Teraz však riešia najmä klimatizáciu. „V máji dosahovala teplota v hornej triede 28,5 stupňa Celzia. Detičky ešte nemajú úplne vyvinutú termoreguláciu a vysoké teploty sú pre ne nebezpečné,“ vysvetľuje triedna učiteľka Sovičiek.

Stav zamestnancov v škôlke je až na jedno miesto naplnený. Voľné miesto by chceli rozdeliť na viacero úväzkov pre podporový tím odborných zamestnancov. „Potrebujeme logopéda, špeciálneho pedagóga, školského psychológa a u jedného dieťaťa vznikla potreba pedagogického asistenta,“ vymenúva Miriam Hríbková. „Ak sa to podarí, bude to pre škôlku veľká prestíž,“ prezrádza vyštudovaná špeciálna pedagogička Emese Ondik. „V Bratislave sa čaká niekoľko mesiacov len na diagnostiku. V mojej triede chodí polovica detí k logopédovi. Rodičia sa už informovali či nebudeme mať v škôlke vlastného.“ Odborníkov budú potrebovať najmä pre predškôľakov, kvôli včasnému podchytieniu prípadných defektov.

Environmentálna výchova

Triedy sú vybavené triediacimi kontajnermi. „Triedeniu sa venujeme v samostatnej téme, takže triediť sa snažia už aj zajačiky,“ hovorí ich triedna učiteľka. „Do budúcnosti plánujeme vybudovať exteriérovú environmentálnu triedu s altánkom a enviro-hrami, uvidíme, ako sa nám to podarí zrealizovať,“ plánuje riaditeľka. V rámci témy Rastliny preberali kľúčenie rastlín, čo si aj odskúšali s fazuľkami v triednych pareniskách. Pokiaľ im to počasie dovoľuje, starajú sa o rastlinky v dvoch záhonoch situovaných v areáli škôľky. „Mali sme tu tiež animátorov s vodnými a lesnými zvieratkami, ktoré mohli deti pohladkať a oboznámiť sa so spôsobom ich života,“ vysvetľuje učiteľka Zajačikov.

spustili pilotný ročník celoslovenskej branno-športovej olympiády, ktorá v sebe spája pohyb, vedomosti a tímovú spoluprácu. V lete ich zas čakajú výcvikové kempy vo Vojenskom výcvikovom centre Leš, kde si na vlastnej koži vyskúšajú to, čo bežne zažívajú profesionálni vojaci – od fyzickej prípravy až po taktické cvičenia. Každá prezentácia, každý regrutačný stánok má pre nás veľký význam a prináša príležitosť prezentovať atraktivitu a možnosti povolania profesionálneho vojaka vo verejnosti. OS SR participujú aj na významných podujatiach ako sú veľtrhy práce. Z hľadiska dobrej spolupráce a získaného renomé OS SR v tom chceme pokračovať a aj v tomto roku sa zúčastníť na veľtrhoch práce ako je Kariéra EXPO, JobSpot, Profesia Days, Burza práce a informácií a iné. Plánujeme sa zúčastniť aj na aktivitách, kde očakávame veľkú účasť verejnosti, ako sú napríklad Tankové dni Laugarício, Lovestream, Sparťan Race, IDEB, letné detské tábory a ďalšie.

V akom tempe pokračuje rozbeh spolupráce so strednými školami, ktoré sú zamerané aj na obranu?

„Deti už absolvovali plavecký kurz, v ktorom chceme pokračovať. Plánujeme aj aktivity s rodičmi. Oslavovali sme deň rodiny, besiedku ku dňu matiek, deň detí a čaká nás turistická vychádzka,“ vymenúva riaditeľka. „Boli sme na exkurzii v Knižnici vo Vrakuni, majú tam voľnočasové centrum a vypožičiavajú výstavy z BIBIANY,“ doplní Emese. „Výlety, aktivity, exkurzie, krúžky a animátorov zastrešuje ministerstvo. Okrem poplatkov za materskú školu a za stravu od rodičov žiadne financie navyše nevyberáme,“ hovorí riaditeľka. Veľmi oceňujú možnosť využívania služobného autobusu na výlety a exkurzie.

Bezpečnosť zaručená

„Keď je pekne, vyjdeme so staršími deťmi aj mimo objektu ministerstva. Zvládnu už rýchlejšie tempo a väčšiu vzdialenosť. Zároveň trénujeme chôdzu popri ceste,“ vysvetľuje triedna učiteľka Sovičiek. „Aj Zajačiky už učíme chodiť vo dvojiciach. Hoci len v kasárňach. Deti vnímajú vojenské prostredie prirodzene, skôr my sme pre ostatných raritou,“ smeje sa Lívia Zeman. Spočiatku si zvykali na iné prostredie, teraz si ho pochvaľujú. Kvôli kontrolovanému vstupu sa neobávajú odovzdávať deti splnomocneným osobám. Vstupné karty pre rodinných príslušníkov, alebo iné zodpovedné osoby vybavuje zákonný zástupca dieťaťa. „Môžeme si povedať, že sme bezpečná škôlka. Cítíme sa tu bezpečne, sme chránení,“ tešia sa. „Zo začiatku nás deti volali vojenskou škôlkou,“ s úsmevom prezrádza Emese.

„Žiadna škôlka nemala také posypané chodníky v zime, stačilo raz požiadať. Chodia nám aj kosiť, starajú sa o okolie. Tu sa nemusíme báť, že nájdeme voľne pohodené injekčné striekačky, alebo komunálny odpad. Máme aj kryté pieskovisko,“ pochvaľuje si riaditeľka. „Sú k nám ohľaduplní a pokiaľ sa v areáli ministerstva organizujú aktivity s vplyvom na detskú psychiku sme vopred informovaní a vieme tomu prispôbiť činnosť.“

MO SR koncom roka 2024 oslovilo štátne stredné školy, ktoré pripravujú žiakov v študijnom odbore 9245M ochrana osôb a majetku s cieľom zapojiť žiakov tohto študijného odboru do duálneho vzdelávania. Od školského roka 2025/2026 sa takto začne v Spojenej škole Kollárova 17 Sečovce pripravovať prvých 32 žiakov. V praxi to znamená, že MO SR ako zamestnávateľ uzatvorí so zákonnými zástupcami žiakov zmluvu, predmetom ktorej je záväzok zamestnávateľa, že bude žiakovi poskytovať praktické vyučovanie a na jeho prípadné budúce vojenské povolanie ho pripraví po odbornej stránke.

Čo všetko budú mať stredoškôláci zabezpečené a čo od nich očakávame?

Praktické vyučovanie bude v určenom vojenskom útvare. V tomto prípade to bude 21. mechanizovaný

V olympijskom duchu

Prvý ročník celoslovenskej Branno-športovej olympiády stredných škôl 2025 s cieľom zdokonaľovania pohybových schopností, rozvoja branného povedomia a pripravenosti mládeže na krízové situácie organizuje pre žiakov stredných škôl a gymnázií oddelenie podporných programov Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR. Olympiáda je koncipovaná ako postupová súťaž, ktorá odštartovala v apríli krajskými kolami a v júni vyvrcholí celoslovenským finále v Centre výcviku Lešť.

Do krajských kôl sa zapojilo 39 zmiešaných štvorčlenných družstiev. Družstvá tvorené dvoma chlapcami a dvoma dievčatami si prostredníctvom olympiády preverili fyzickú zdatnosť, tímovú prácu, vedomosti a základné zručnosti ochrany života. Súťažiaci v stanovených intervaloch absolvovali trasu siedmich stanovišť, ktoré pre nich pripravili príslušníci regrutačných skupín Personálneho úradu OS SR v spolupráci s viac než 150 príslušníkmi vzdušných síl, pozemných síl, 82. brigády spoločnej podpory Trenčín a Veliteľstva posádky Bratislava.

Prvé kolo krajských kôl odštartoval 25. apríla Žilinský kraj. Sily si zmeralo šesť družstiev. Najlepšie sa umiestnili študenti Hotelovej akadémie Liptovský Mikuláš. Druhé kolo sa konalo 28. apríla v Bratislavskom samosprávnom kraji, kde zápolili tri tímy, pričom zvíťazil tím domácich. V utorok 29. apríla súťažili v troch krajoch Nitrianskom, Košickom a Prešovskom. Z deviatich družstiev v nitrianskom kraji sa najlepšie umiestnil tím Strednej odbornej školy (SOŠ) techniky a služieb z Nitry. V Košickom kraji boli prví študenti Spojenej školy zo Sečoviec. Zo štyroch tímov Prešovského kraja boli najrýchlejší študenti Strednej zdravotníckej školy sv. Bazila Veľkého z Prešova.

V stredu 30. apríla uzavreli krajské kolá Banskobystrický, Trnavský a Trenčiansky samosprávny kraj. Z piatich tímov banskobystrického kraja dosiahli najkratší čas študenti z Gymnázia L. Štúra Zvolen. Keďže do trnavského kola sa prihlásila len jedna škola, Trnavčania zápolili spolu so štyrmi školami z Trenčianskeho kraja. Výhru získalo Piaristické gymnázium z Prievidze. Víťaz Trnavského kraja bol vopred jasný, na Lešti ho budú reprezentovať žiaci SOŠ Lomonosova Trnava.

Osem víťazných tímov sa stretne vo finále konanom od 18. do 20. júna 2025 v Centre výcviku Lešť. Študenti si zmerajú sily vo vedomostiach z oblasti brannej prípravy, poskytnutia prvej pomoci, civilnej ochrany, topografie, vlastenectva, ako aj v športových disciplínach inšpirovaných vojenským výcvikom.

„Chcela by som poďakovať podplukovníkovi Petrovi Zibríkovi z Generálneho štábu OS SR a podplukovníkovi Jurajovi Nyékimu z Personálneho úradu OS SR za podporu projektu a konštruktívnu spoluprácu pri príprave krajských kôl. Branno-športová olympiáda sa tak stáva nielen športovým, ale aj hodnotovým podujatím. Vďaka patrí aj mojim kolegom z oddelenia Jakubovi Potančokovi a Karolovi Brehovskému,“ vyjadrila kolegom vďaka vedúca oddelenia podporných programov sekcie personálnych a sociálnych činností Zuzana Bobová.

prápor Trebišov. Počas neho žiaci získajú zručnosti, schopnosti a návyky nevyhnutné na výkon budúceho povolania. Praktické vyučovanie bude v rozsahu jeden týždeň v každom kalendárnom mesiaci počas školského roka. Počas štúdia budú mať žiaci nárok na hmotné a finančné zabezpečenie.

Môžete to konkretizovať?

Pod hmotným zabezpečením sa rozumie najmä poskytnutie osobných ochranných pomôcok vrátane pracovného odevu. Na náklady MO SR sa žiakom obstarajú „uniformy“, v ktorých budú vykonávať praktické vyučovanie a vystupovať aj na akciách na verejnosti. Napríklad tak, ako ste ich mali možnosť vidieť na oslavách 80. výročia skončenia druhej svetovej vojny v Piešťanoch. Tiež

budú mať na náklady MO SR zabezpečenú dopravu na miesto praktického vyučovania a späť, ako aj stravu vo vojenskej jedálni.

Finančný príspevok?

Finančné zabezpečenie bude poskytované vo forme podnikového štipendia. Fixná časť štipendia je vo výške 288 eur mesačne za každý kalendárny mesiac školského vyučovania a bude rovnaká počas všetkých štyroch ročníkov štúdia. Variabilná časť podnikového štipendia bude závislá od účasti žiaka na praktickom vyučovaní. Základom je 16 eur za každý absolvovaný deň praktického vyučovania.

Budú z nich vojaci?

Žiaci a ani ich zákonní zástupcovia nepreberajú v tomo smere na seba žiadny záväzok. No veríme, že sa žiakom ich príprava vo vojenskom útvere natoľko zapáči, že sa po skončení štúdia rozhodnú stať profesionálnym vojakom či už v kariére mužstva, alebo budú pokračovať v štúdiu na vojenskej vysokej škole.

Leto plné dobrodružstiev

Sekcia personálnych a sociálnych činností Ministerstva obrany SR spolu s Ordinariátom aj Ekumenickou pastoračnou službou, Akadémiou ozbrojených síl a ďalšími zložkami, útvarmi a zariadeniami rezortu organizujú pre deti vojakov a zamestnancov denné i pobytové tábory naprieč celým Slovenskom.

- Týždeň plný športových a spoločenských zážitkov môžu zažiť deti vo veku od 8 do 14 rokov v osemnástich turnusoch **Misie Delta 2025** v termíne od 6. júla do 23. augusta 2025 v destináciách Trnava Hora, Duchonka, Nemšová, Palárikovo, Bobrovec, Čertov a Tále. V poplatku za pobyt 100 eur majú zahrnutú stravu, ubytovanie a bohatý program nabitý dobrodružnými aktivitami, tímovými hrami, športovými súťažami, výzvami, vojenskými misiami a prekážkovými dráhami. Pre bližšie informácie kontaktujte: +421 960 303 535, +421 960 303 553, +421 960 303 521.

- Tínedžerom vo veku od 15 do 18 rokov je pripravený **Kemp Lešň 2025** v atraktívnom prostredí Centra výcviku Lešň v dvoch termínoch od 21. do 25. júla 2025 a od 28. júla do 1. augusta 2025. Pod vedením skúsených inštruktorov si budú môcť mládežníci preveriť svoje schopnosti, naučiť sa zvládať náročné úlohy, prekonať sami seba počas aktívneho oddychu plného dobrodružstva a adrenalínu za poplatok 100 eur na pobyt zahŕňajúci stravu, ubytovanie a aktivity. Kontakt: +421 960 303 084, +421 960 303 521.

- Ordinariát OS SR a OZ SR pripravuje **detský tábor** pre deti vo veku od 7 do 16 rokov v Horskem hoteli Smrekovica v troch turnusoch. Prvý turnus sa začína od 1. do 10. júla, druhý turnus od

11. do 20. júla a tretí turnus od 20. do 29. augusta 2025. Deti čaká zábavný program plný športu, výletov, kúpania, diskotiek, modlitieb a oboznámenia sa s vojenskou technikou. Poplatok za turnus je 180 eur za jedno dieťa na celý pobyt. Kontakt: +421 903 820 102.

- Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika Liptovský Mikuláš usporadúva pre deti vo veku od 9 do 12 rokov **detskú univerzitu AOS** v termíne od 14. do 18. júla 2025. Program a aktivity sa budú konať v priestoroch AOS s plánovaným celodenným výletom do okolia Liptovského Mikuláša. Do akademickej obce prijmú deti v prvý deň slávnostnou imatrikuláciou. V štúdiu budú pokračovať náučnými prednáškami s lektormi AOS, absolvujú praktické cvičenia, oboznámia sa s vojenskou technikou, nebudú chýbať rôzne hry a súťaže. Univerzitu absolvujú slávnostnou promóciou, kde im udelia titul „bakalárik“. Kontakt: +421 960 423 550, +421 960 422 735, +421 960 423 458,.

- Posádkový klub Trenčín zabezpečuje **denný letný tábor** v dvoch turnusoch od 14. do 18. júla a od 21. do 25. júla 2025 pre deti profesionálnych vojakov a zamestnancov trenčianskej posádky navštevujúcich základné školy. Deti čaká rozvoj pohybových, športových a vzdelávacích aktivít i estetických schopností a zručností. Stravovanie bude realizované v rézii rodičov, všetky činnosti budú

Koľko takýchto škôl pripadá do úvahy?

MO SR má nateraz podpísané Memorandum o spolupráci s piatimi strednými školami, ktoré pripravujú žiakov v študijnom odbore ochrana osôb a majetku. Okrem Sečoviec sú to ďalšie stredné školy, v ktorých sa duálne vzdelávanie začne od školského roka 2026/2027. Ide o Strednú odbornú školu obchodu a služieb v Trnave, Strednú odbornú školu dopravy a služieb v Strážskom, Strednú odbornú školu v Snine a Strednú odbornú školu v Handlovej.

Aký je záujem?

Veľký, preto v Spojenej škole Sečovce plánujeme už od septembra 2026 otvoriť aj druhú triedu. V uvedenom roku máme zámer otvoriť celkovo šesť nových tried v piatich školách.

Darí sa osloviť našich budúcich vojenských vysokoškolákov?

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika sa pravidelne zapája do rôznych aktivít, kde prezentuje svoje študijné programy.

Najmä na študentských výstavách a veľtrhoch zameraných na žiakov stredných škôl. Do propagácie školy sa zapájajú pravidelne aj študenti počas Dňa otvorených dverí AOS, ktorý sa pravidelne koná v novembri a vo februári. Naposledy ho navštívila tisícka ľudí z celého Slovenska. Okrem toho v minulom roku prezentovali samotní kadeti možnosti vzdelávania v akadémii vo viac ako 30 stredných školách po celom Slovensku. Navštívili napríklad školy, na ktorých sami v minulosti študovali, aby priblížili svoje skúsenosti a poskytli informácie o ich terajšom univerzitnom živote. Aj vďaka takým podujatiam sa darí zvyšovať počet prihlásených na akadémiu. Napríklad tento rok to bolo zvýšenie o 82 prihlášok, čo je pozitívnym signálom rastúceho záujmu o vojenské vysokoškolské štúdium.

deťom poskytnuté bezplatne okrem cestovných nákladov počas výletov. Blížšie informácie na telefónnych číslach: +421 960 333 806, +421 960 333 815.

• Viaceré útvary OS SR organizujú pre deti svojich zamestnancov a profesionálnych vojakov **denné letné tábory**: Veliteľstvo vzdušných síl v súčinnosti s 2. bVzS Zvolen, duchovnou službou a CV Lešť v termíne od 7. do 11. júla 2025 v priestoroch Kasární SNP vo Zvolene a v termíne od 14. do 18. júla 2025 v Centre výcviku Lešť. 1. mb Topoľčany od 30. júna do 4. júla 2025 v Topoľčanoch a od 7. do 11. júla 2025 v Nitre. Národné centrum EOD a RCHBO Nováky od 11. do 15. augusta 2025 v Zámočku Zemianske Kostolany. Blížšie informácie poskytnú jednotlivé útvary.

Mladí vojenský novinári

V rámci 31. ročníka celoslovenskej novinárskej súťaže Štúrovo pero, ktorá sa uskutočnila vo Zvolene, udelili aj prémie ministerstva obrany.

Udeľujú sa školským redakciám, ktoré zachytávajú prieniky svojho študentského života s vojakmi, s obranou Slovenskej republiky a venujú sa tiež vojenskej histórii. Ceny študentom odovzdali zástupca riaditeľa Personálneho úradu Ozbrojených síl SR podplukovník Juraj Nyéki, rotná Klaudia Vilhanová z personálneho úradu a šéfredaktor Obrany Pavol Vitko. Prítomných študentov, ako aj ich učiteľov, informovali o Ozbrojených silách SR tiež vojaci z Regrutačnej skupiny Banská Bystrica.

Ocenené boli redakcie:

► **GesTo**, Stredná priemyselná škola informačných technológií Tvrdošín, za trojstranovú reportáž **Slepí na minovom**

poli – prilba, vesta, samopal, v ktorej dynamicky zachytávajú KNOČAP, teda Kurz na ochranu človeka a prírody, ktorý bol realizovaný v súčinnosti s príslušníkmi Ozbrojených síl SR

► **Heuréka**, Gymnázium P. J. Šafárika Rožňava, za celostranový rozhovor **Štítničan v Lotyšsku** s Milanom Almášim, vojakom z Rožňavy, ktorý bol nasadený v operácii NATO Posilnená Predsuntá prítomnosť (autorka Emma Almášiová, dcéra)

► **Arnoštoviny**, Gymnázium Jura Hronca Bratislava, za článok **Po stopách SNP**, v rámci ktorého je Povstanie prezentované cez príbehy starých rodičov jednotlivých gymnazistov

► **Phase**, Gymnázium Leonarda Stockela Bardejov, za trojstranový článok **Príbeh odvahy na Tarnovskom cintoríne** – o vojenskom cintoríne z 1. svetovej vojny a jeho rekonštrukcii v uvedenej obci, plus za článok **Ako by generácia Z zvládla vojenskú službu**.

Tému autorsky pripravili Zuzana Mildeová a Pavol Vitko

Foto: autori, Jakub Neubauer, OS SR, MO SR

Koľko našich kadetov študuje na zmluvných vysokých školách?

Na Leteckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach študuje spolu 70 kadetov, ktorí sa pripravujú na funkciu pilot, odborník riadenia letovej prevádzky a technik lietadla. Na Univerzite obrany v Brne máme 9 kadetov na Fakulte vojenského leadershipu, ktorí sa pripravujú na funkcie veliteľov chemických jednotiek. No a vo Vojenskej lekárskej fakulte Univerzity obrany v Hradci Králové študuje 38 našich kadetov, budúcich vojenských lekárov.

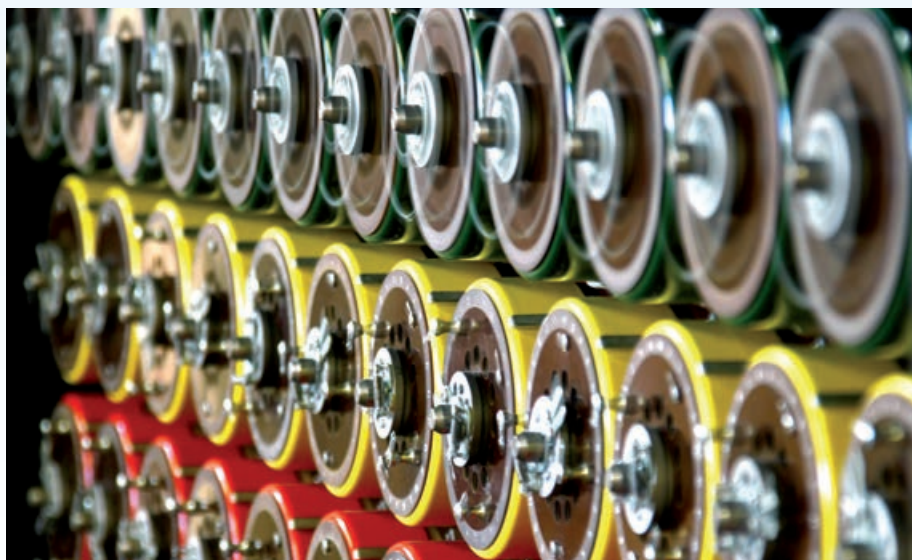
S čím ste v oblasti spolupráce rezortu obrany s mládežou spokojný, kde treba zobrať viac a aké sú ťažiskové vizie v ďalšom období? V súčasnosti sme spokojní najmä s rozvíjajúcou sa spoluprácou naprieč viacerými rezortmi.

Podarilo sa nám uzatvoriť Memorandá o vzájomnej spolupráci napríklad s Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvom cestovného ruchu a športu SR, Združením miest a obcí Slovenska, Ústredím práce SR či s viacerými strednými školami. Významným míľnikom bolo aj to, že ako prvý rezort sme zaviedli duálne vzdelávanie v spolupráci so strednými školami, čo vnímame ako krok správnym smerom. Priestor na zlepšenie vidíme najmä v oblasti dlhodobej motivácie mládeže a v ešte cielenejšej komunikácii benefitov vojenskej služby vrátane profesionálneho a osobnostného rastu, ktoré Ozbrojené sily SR ponúkajú. Našou kľúčovou víziou do najbližšieho obdobia je dosiahnuť počet minimálne 2 000 nových profesionálnych vojakov a vojačiek. Popri komunikovaní o pestrosti vojenského povolania chceme odbúravať niektoré predsudky a posilniť povedomie o tom, že vojenská služba je moderná, stabilná atraktívna a hodnotovo silná profesia, ktorá má a bude mať v našej spoločnosti svoje pevné, dôstojné a rešpektované miesto.

Nenápadní hrdinovia

Vojenská história si pamätá najmä hrdinov, ktorí vybojovali veľké víťazstvá. Bez mnohých nenápadných pomocníkov by ich však nedosiahli.

Elektromechanické zariadenie na dešifrovanie nemeckého kódu Enigma nieslo názov Bombe

Alan Turing

Boli to napríklad technické pomôcky, ktorých vývoj v tyle bol rovnako dôležitý ako akcie na fronte. Nové motory, radary, zameriavače, to všetko prispelo k víťazstvu. Rovnako dôležitá bola aj práca civilných matematikov na prelamaní nepriateľských kódov. Jej plodom boli jedny z prvých počítačov. Tri z týchto nenápadných novinek si predstavíme.

Ultra, Enigma a Bomba

Všetky spravodajské informácie, získané vďaka prelomeniu nemeckých kódov, nazývala britská vojenská spravodajská služba spoločným názvom Ultra. Už z tajnej povahy vyplýva, že Ultra bola dlhý čas neviditeľná nielen pre verejnosť, ale aj pre väčšinu vlastného vojska. Jej význam bol však nesmierny. Odhaduje sa, že práca britských dešifrantov v Bletchley Parku skrátila vojnu o dva a možno až štyri roky.

Základy tohto úspechu však položili v Poľsku. Tamojší odborníci dokázali prelomiť jednoduchšie nastavenia nemeckého šifrovacieho stroja Enigma už niekoľko rokov pred vojnou. Keď Nemci v septembri 1938 zaviedli zložitejšie verzie Enigmy, Poliaci s nimi už nedokázali držať krok. O svoje dovtedajšie zistenia sa však tvárili v tvár hrozacej nemeckej invázii podelili so Spojencami. Briti mali na čo nadviazať.

V roku 1938 založili dešifrovacie stredisko v Bletchley Parku, na pol ceste medzi Oxfordom a Cambridgeom. Tamojšie univerzity potom dodali väčšinu potrebného personálu. Medzi nimi bol zrejme najznámejší matematik Alan Turing. Už v roku 1939 zostrojil prvý elektromechanický prístroj nazvaný Turingova Bomba, ktorého úlohou bolo odhaľovať nastavenia nemeckého šifrovacieho stroja Enigma. Mal viacero rotorov, ktoré sa dali nastaviť v rôznych kombináciách a podľa toho šifrovali zadávaný text. Bomba mala 36 trojíc valcov, ktoré napodobňovali nastavenie Enigmy. Tie sa testovali a postupne sa našlo správne nastavenie, s ktorým sa kódované správy z Enigmy dali prečítať. Briti v priebehu vojny dokázali čítať

správy z Enigmy už do jedného až dvoch dní. Ultra významnou mierou prispela k porážke nemeckých ponoriek v Atlantiku. Bez nej by nebolo možné na Britských ostrovoch zhromaždiť americké jednotky, zásoby a podniknúť inváziu do Normandie v júni 1944.

Aby sa Nemci nedozvedeli, že kód z Enigmy nie je bezpečný, prijali Briti viacero opatrení. K správam Ultra mal prístup iba obmedzený počet veliakov dôstojníkov. To viedlo občas k zdržaniam a nesprávnym rozhodnutiam, ale utajenie bolo dôležitejšie. Dokonca aj pri akciách naplánovaných na základe správ z Ultra sa vopred myslelo na kamufláž a utajenie zdroja. Napríklad pri bojoch v severnej Afrike Briti vedeli, kedy Rommelov Afrikakorps dostane zásoby. Konvoje lodí s palivom vďaka tomu ničili, ale najskôr ich museli „objaviť“. Pred samotným útokom preto vždy vyslali prieskumné lietadlo, ktoré konvoj „našlo“. Aby ani vlastným posádkam neprípadovalo podozrivé, že konvoj vždy nájdu na prvý pokus, vysielali vždy niekoľko prieskumných lietadiel rôznymi smermi.

Aj napriek týmto opatreniam Nemci nadobudli podozrenie, že ich kódy niekto číta. Enigmu preto viackrát preverovali a vždy dospeli k záveru, že jej prelomenie vyžaduje také ohromné množstvo času, materiálnych a ľudských zdrojov, že to z praktického hľadiska nie je možné. Preto ju používali až do konca vojny. Nemeckí šifrantí boli po vojne veľmi prekvapení, že Briti čas a zdroje na prelomenie Enigmy našli.

Gyroskopický zameriavač

Stíhačka môže mať vynikajúci motor, skvelú obratnosť a silnú výzbroj, najdôležitejšia je však schopnosť pilota presne zamieriť a trafiť cieľ. Pri streľbe priamo zozadu je to pomerne jednoduché – stačí držať zameriavací kríž na lietadle protivníka. No ak nepriateľský stroj manévruje, treba strieľať s predstihom, mieriť do bodu, v ktorom sa podľa odhadu pilota streľba pretne s letovou dráhou protivníka. A to nedokáže každý. Schopnosť

presnej streľby s predstihom odlišovala v prvej i druhej svetovej vojne stíhacie esá od priemerných pilotov.

Briti sa už na začiatku druhej svetovej vojny začali zaoberať vývojom prístroja, ktorý by uhol streľby s predstihom vyrátal namiesto pilota. Výsledkom bol zameriavač Mark II Gyro Sight, ktorý bol koncom roka 1943 pripravený na veľkosériovú výrobu. Princíp vychádzal z toho, že ak stíhač nasledoval protivníka a držal na ňom zameriavač, gyroskop dokázal podľa náklonu v zákrute nakloniť zrkadlovú plošku, na ktorú sa premietal zameriavací kríž. Uhol predstihu však závisel aj od vzdialenosti cieľa. Pilot preto musel na zameriavači nastaviť rozpätie stíhaneho lietadla a analógový počítač v zameriavači potom vyrátal jeho vzdialenosť. Trvalo to pár sekúnd, potom zameriavač presne určil bod, do ktorého mal pilot strieľať.

Keď sa piloti nový Mark II Gyro Sight naučili používať, presnosť streľby sa zdvojnásobila. Analýza v roku 1944 ukázala, stíhačky Spitfire Mk. IX so starým zameriavačom zostrelili 34 lietadiel pri 130 súbojoch, čo je 26-percentná úspešnosť. Jedna peruť Spitfirov Mk. IX s novým zameriavačom za rovnaké obdobie absolvovala 38 súbojov a zostrelila 19 lietadiel, čo je 50-percentná úspešnosť. Piloti hlásili zásahy manévrujúceho protivníka aj na vzdialenosť 600 metrov a z uhla 50 stupňov.

Viacere stíhacie esá novinku odmietli. Gyroskopický zameriavač totiž zaberal viac miesta a obmedzoval tak výhľad dopredu. Navyše vyrátanie presného uhla streľby mu trvalo pár sekúnd a niektorí úspešní stíhači dokázali odhadnúť potrebný predstih okamžite, nepotrebovali čakať. Novinka však urobila esá aj z priemerných pilotov.

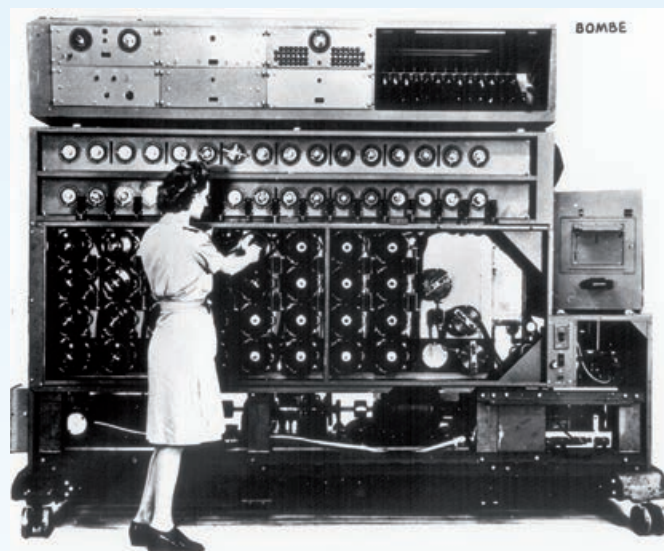

Klzáková bomba ASM-N-2 Bat

Mark II Gyro Sight nepoužívali len Briti, v USA ho masovo vyrábala firma Sperry ako K-14 pre armádne letectvo a Mk.18 pre námorníctvo. Na konci vojny bol v každej spojeneckej stíhačke. Vďaka dobrým zameriavačom sa Spojencom darilo držať pomer víťazstiev 2 : 1 aj v súbojoch s rýchlejšími nemeckými prúdovými stíhačkami.

Navádzané bomby

V tomto smere mali náskok Nemci. Už od roku 1939 vyvíjali navádzané zbrane proti lodiam. Operačne nasadili v roku 1943 dva druhy – Henschel Hs 293 bola klzáková bomba s raketovým pohonom, Fritz-X bola ťažká prierezná zbraň bez pohonu. Nosili ich bombardéry Dornier Do 217, Heinkel He 177 alebo Focke-Wulf Fw 200. Po prilete nad cieľ lietadlo vypustilo bombu, operátor sledoval jej pád a ovládal ju pomocou rádiových signálov. Kým Fritz-X padala voľným pádom a korigovať sa dala iba v obmedzenom okruhu, Hs 293 mohla s raketovým motorom dosiahnuť rýchlosť až 800 km/h 12 sekúnd po vypustení a potom sa k cieľu blížila klzávym letom. Bomby Fritz-X potopili taliansku bojovú loď Roma, ktorá sa po kapitulácii plavila vzdať sa Spojencom. Zasiahli a ťažko poškodili aj HMS Warspite a krížniky USS Savannah a HMS Uganda. Hs 293 sa používali proti slabšie pancierovaným cieľom. Na svedomí

Turingova Bomba

majú potopenie 14 transportných a eskortných plavidiel a poškodenie ďalších. Vo viacerých prípadoch však Hs 293 zlyhali a množstvo spojeneckých námorníkov vďaka za život neznámemu francúzskemu sabotérovi. Ten pri výrobe poškodzoval káble vedúce v lietadle z palubnej vysielačky k anténe. Pri skúške na zemi a pri vypnutých motoroch vysielačka fungovala bezchybne a odovzdávala riadiace povely bomby. Počas letu však vibrácie z motorov prerušovali kontakt v poškodenom kábli a ovládanie bomby malo výpadky. Ani intenzívne nemecké vyšetrovanie páchatela sabotáže neodhalilo.

Navádzané bomby viacerých typov vyvinuli aj Američania. Operačného nasadenia v Európe sa dočkala klzáková bomba Aeronca GB-1 a v Pacifiku proti japonským lodiam úspešne použili klzákovú bombu ASM-N-2 Bat. Nemeckú zbraň Fritz-X pripomínala bomba Azon, ktorej pád sa dal korigovať pomocou pohyblivých kormidiel. V lete 1944 ju nasadili na presné útoky proti mostom v okupovanej Európe.

V súvislosti s navádzanými zbraňami treba spomenúť aj operáciu Aphrodite. V tomto prípade sa na diaľkovo ovládanú zbraň zmenil celý bombardér B-17 alebo B-24. Do toho naložili deväť ton výbušnín a dvojčlenná posádka s ním vzlietla do vzduchu. Potom prevzal riadenie operátor zo sprievodného lietadla, dvaja piloti vyskočili na padákoch a lietadlo operátor naviedol na cieľ. Útoky však neboli veľmi úspešné. Na operácii sa zúčastnil aj Joseph P. Kennedy. Pri operačnom lete však došlo k predčasnemu výbuchu náložke skôr, ako posádka vyskočila a Joseph zahynul. V tom čase mal predurčenú politickú dráhu a rávalo sa, že v budúcnosti bude kandidovať na prezidenta. Túto úlohu potom v rodine prevzal jeho mladší brat John F. Kennedy.

Miroslav Kacvinský

Zameriavač Mark II Gyro Sight

Bezpilotný Airbus

Európsky výrobca Airbus predstavil v marci koncept bezpilotného lietadla LOAD (Low Cost Air Defense – lacná protivzdušná obrana), ktoré sa má prioritne zamerať na boj proti dronom. Podľa výrobcu pôjde o lietadlo kategórie UAV (bezpilotné), vyzbrojené dvoma protivzdušnými raketami. Konkrétny typ nešpecifikova-

li. Na nepriateľské drony sa budú zameriavať autonómne. Vystrelenie rakety potvrdí pozemný operátor. Airbus uvádza, že takýto systém eliminácie nepriateľských dronov bude výrazne lacnejší ako používanie drahých rakiet, odpaľovaných z pozemných protivzdušných systémov.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Airbus, HSW, IDV, MTI, Patria, U.S. Air Force

Maďarsko a Srbsko spolu

Podľa srbského prezidenta Aleksandra Vučića smeruje Srbsko a Maďarsko k bližšej vojenskej spolupráci či dokonca aliancii. Prezident sa tak vyjadril po podpísaní dokumentu, ktorý prehĺbuje súčasnú obrannú bilaterálnu spoluprácu. Krajiny plánujú spolupracovať v oblasti obranného priemyslu, vojenského zdravotníctva či mierových operácií. Podľa srbského prezidenta má Maďarsko záujem aj o srbské vozidlá 8x8, kým Srbsko sa zaujíma o bojové vozidlá KF41, ktoré sa vyrábajú v Maďarsku.

Fíni predviedli húfnicu

Fínska spoločnosť Patria predstavila prototyp prvej fínskej samohybnéj kolesovej húfnice vôbec ARVE 8x8. Delostrelecký systém kombinuje ťahanú húfnicu 155K98, ktorá dodnes predstavuje jadro ťahaného delostrelectva fínskej armády, a vozidlo SISU E13TP 8x8. Spoločnosť Patria tak ukazuje možnosť modernizácie už existujúceho ťahaného delostrelectva prostredníctvom zvýšenej mobility s využitím podvozku, vyrábaného priamo vo Fínsku. Húfnicu ARVE budú čakať armádne testy, na základe ktorých sa rozhodne o ďalšom vývoji tohto delostreleckého systému

Švédi testujú autonómne vozidlá

Na overenie možnosti využitia bezposádkových autonómnych pozemných vozidiel vo švédскеj armáde objednala krajina vozidlo VIKING spoločnosti Iveco Defence Vehicles. Vozidlo je vo viacerých oblastiach ako jazda či jej programovanie autonómne, využíva umelú inteligenciu. Platforma je multifunkčná, vhodná na prepravu nákladu, aj umiestnenie zbraní a palebnú podporu. Výsledky skúšok sa premietnu do koncepcie využívania autonómnych bezposádkových vozidiel.

Portugalsko váha

Portugalsko, ktoré v súčasnosti prevádzkuje staršie verzie F-16, sa chystá modernizovať svoju flotilu bojových lietadiel. Aj keď F-35 predstavovalo (podobne ako v ostatných krajinách NATO, ktoré F-16 používali) favorita v pozícii nasledovníka F-16 v portugalskom letectve, kvôli súčasnej administratíve Spojených štátov sa portugalský minister obrany Nuno Melo k budúcej možnej prevádzke F-35 stavia skepticky. Zhoršenie vzťahov medzi Európskou úniou a Spojenými štátmi môže podľa neho ovplyvniť prevádzku lietadiel, a to vo forme ťažšej dostupnosti náhradných dielcov či údajnej možnosti „vypnutia“ F-35 na diaľku – ktorá však nebola potvrdená.

Poľsko nakupuje doma

Celkovo 111 vozidiel Borsuk (Jazvec) poľského výrobcu PGZ a HSW dodajú poľskej armáde na základe zmluvy podpísanej koncom marca. Vozidlo, ktoré má v budúcnosti tvoriť jadro mechanizovaných jednotiek poľskej armády v kategórii pásových obrnených bojových vozidiel, patrí medzi najmodernejšie výrobky poľského obranného priemyslu. Objednávka prvej série 111 vozidiel je pokračovaním rámcovej zmluvy z februára 2023 až na 26-27 1 400 strojov. Vývoj vozidla prebiehal od roku 2014, dodávka prvých by sa mala začať už tento rok.

6 detí a otcovské šťastie

Keďže veterán občianskej vojny v USA William Jackson Smart po smrti manželky vychovával šesť detí sám, jeho dcéra ho vnímala ako hrdinu a navrhla, aby podobný sviatok, ako už mali matky, ustanovili tiež pre otcov. Prvá neoficiálna oslava Dňa otcov sa konala v deň Williamových narodenín 19. júna 1910.

Šesť detí spolu s manželkou Jankou vychováva a Deň otcov bude v tretiu júnovú nedeľu sláviť aj nadrotmajster František Galko, veliaci poddôstojník 4. skupiny 11. brigády vzdušných síl Nitra.

Začiatok stability

Keď ordinár Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR František Rábek v kostole vo Veľčiciach pokrstil začiatkom jari menom Matej ich šieste dieťa, 42-ročný poddôstojník sa nemohol nepozrieť dozadu. „V detstve som nikdy nerozmýšľal o tom, že by som bol vojakom a ani by mi nenapadlo, že budem mať toľko detí,“ spomenul. A to i napriek tomu, že jeho otec je zo šiestich detí a mama z dvanástich. Ak by si však niekto myslel, že František vyrastal v harmonickom vzťahu a bezpečné zázemie pre svoje deti buduje na základoch zážitkov zo svojho detstva, bolo to inak. „Naši sa veľmi skoro rozviedli. Veľmi nepríjemné. Vyrastal som v Považskej Bystrici, potom v Prievidzi. Keď sa mama odsťahovala so mnou do Českého Těšína, doslova som si do roka a pol vydupal návrat na Slovensko. K otcovi, do dediny Malé Lednice. V neďalekom Rajci som akurát stihol nastúpiť do ôsmej triedy základnej školy.“

Možno práve preto, že mu detstve chýbalo stabilné rodinné prostredie, o to

viac sa ho usiluje vytvárať pre svoju rodinu. Veľkú úlohu v tom hrajú aj ozbrojené sily. „Na konci základnej školy som nemal žiadne veľké plány. Bol som rád, že som s otcom a to bolo super. No a keďže otec bol automechanikom, vyučil som sa v tomto remese aj ja.“ Na vysvedčeniach mával na „učňáku“ kontinuálne jednotky. „Keď bola na stole otázka, či nepokračovať v maturitnom štúdiu, bol to opäť otec, ktorý nadhodil, či by som nechcel maturovať na vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši. Dovtedy som o armáde absolútne neuvažoval. Ako dobre som urobil, keď som ho poslúchol.“

Od Betky po Matka

S manželkou sa spoznali na kamarátskej silvestrovskej párty. „Tri mesiace som okolo nej obľetoval, kým sme vôbec začali spolu chodiť. A to nás od svadby delili ešte štyri roky,“ usmial sa pri spomienke na začiatok ich vzťahu. Takže nie – žiadny chvat. František Galko, ktorý v roku 2003 ako vojak zmaturoval v špecializácii pásová a kolesová technika, bol vtedy už vodičom

u protiletadlovcov v Nitre. Neskôr mal pozíciu vodič-technik, potom operátor či technik kompletu. Na S-300 mal ambíciu stať sa veliteľom palebnej skupiny. Robil na sebe, až prišiel úrodný rok 2011. Neskončil len elektrotechnické učilište, lebo chcel lepšie porozumieť protiletadlovému kompletu. Na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite úspešne absolvoval tiež inžinierske štúdium v odbore dopravné a manipulačné stroje a zariadenia. No a – pravdaže, Galkovcom sa v tom skvelom roku narodila aj prvá dcérka Betka.

O štyri roky prišla na svet Hanka. To už mali vo Veľčiciach postavený nový rodinný dom. Má dve detské izby. Na svet však prišiel aj Ferko. „Manželka Janka je hlboko veriaca – k viere vrátila aj mňa. Našu rozrastajúcu rodinu sme vnímali tak, že s Božou pomocou a láskou v srdci zvládneme detí aj podstatne viac, ako je dnes bežný štandard.“

Dve dievčatá majú jednu izbu, dvaja chalani druhú, dve najmenšie deti spia v rodičovskej spálni. „I keď je podstatná časť výchovy na manželke, ktorá je s nimi doma, snažíme sa byť spolu, ako

„Ozbrojené sily mi dali veľmi veľa a snažím sa im to vracať svojou službou. Podobne ako som dostal veľa od života, pričom deti sme prijali ako ten najväčší dar a snažíme sa im to vracať našou výchovou a láskou.

Skrátka – tešíme sa,“

nadrotmajster František Galko

Galkovci, 2025

sa len dá. Na nejaké výlety by to chcelo väčšie auto. To nemáme, ale máme dve menšie. Aj tak sa dá. Hlavne sa usilujeme deťom ponúknuť akékoľvek pozitívne aktivity, len aby boli čo najmenej zviazané elektronikou. Napríklad Hanka a Ferko chodia na harmoniku, Janko a Miško pekne spievajú, tak uvidíme,“ hovorí nadrotmajster František Galko. Priznáva, že jemu osobne na žiadne ďalšie koničky čas už nezostáva. „Lenže rodina je to, čo ma naplňa, takže som šťastný. Hoci – predsa len, ako oddych vnímam práce v záhrade a ak občas vyrazíme do lesov na huby, tak hurá...“

Dá sa aj bez OČR

„Pána nadrotmajstra poznám od roku 2005, keď bol čatárom. Prežili sme spolu 20 rokov, takže môžem s pokojným svedomím povedať, že je to zodpovedný, skúsený a spoľahlivý profesionál, odborne na veľkej výške. Zaujímam sa o každého vojaka a prístupom k povinnostiam ide príkladom,“ bez zaváhania nám na adresu nrtm. Galka povie jeho

veliteľ major Roman Berzédy, ktorý velí 4. protiletadlovej skupine.

„Nenadužival napríklad niekedy to, čomu sa hovorí ošetrovanie člena rodiny?“ skúsime ísť na veliteľa z tejto strany.

„Ak narážate na to, že má šesť detí, akékoľvek výpadky zo služieb v jeho prípade absolútne nie sú problémom. Uzavriem to tak, že na aktuálnej pozícii,

ktorú zastáva, si v našich podmienkach azda ani neviem predstaviť lepšieho vojaka.“

V podstate celý profesijný život nrtm. F. Galko slúžil pri protiletadlovom raketovom systéme S-300. V roku 2015 bol na našich jediných bojových streľbách z tejto zbrane v Bulharsku. Preto mu v službe bolo najťažšie, keď es-tristovku pred tromi rokmi „odprevádzal“ na Ukrajinu. „Neviedeli sme, čo bude, ako bude,“ cítiť aj teraz ozvenu neistoty v hlase tohto mocného vysokého chlapa. No len na moment. „Našťastie, zakrátko sme dostali nemecký protiletadlový systém Mantis. Roboty je veľa a učenia až vyše hlavy, takže si teraz prácu nie raz beriem aj domov...“ Samozrejme, je to aj o tom, že ak mal predtým šesť podriadených, teraz je veliacim poddôstojníkom v prostredí siedmich desiatok poddôstojníkov a mužstva. No a na dôvazok – snaží sa pomáhať aj starnúcemu otcovi.

„Tri či štyri deti sa dajú zvládnuť v pohode. No a šesť? Iste, je to nadštandard, ale my to zvládame s Božou pomocou,“ opätovne sa usmeje nadrotmajster František Galko, ktorý si na Deň otcov nepochybne vyslúži úsmev aj od svojej manželky Janky: „Ferko svoju prácu v armáde vníma naozaj ako poslanie. Nepochybujem, že sa na ňu hodí a zrejme jediné, čo v službe ozbrojeným silám vynechal kvôli rodine, sú vyslania do misií. O to viac sa vzdelával, o to viac má ambíciu byť lepším vojakom a lepším otcom – a ja som šťastná, že ho máme.“

Pavol Vitko

Foto: autor a archív F. G.

Ako vojenčili mušketeri a pikanieri

Román Traja mušketeri od Alexandra Dumasa aj vďaka viacerým filmovým spracovaniam tohto príbehu pozná azda každý. Vzápätí je však potrebné poznamenať, že Dumasovi hrdinovia mali s mušketermi bojujúcimi vo včasnom novoveku len málo spoločné.

Typy žoldnierov z obdobia tridsaťročnej vojny: arkebuzier, jazdecký trubač, zástavník, dôstojník, dvaja mušketeri a halapartník

V ranom novoveku na európskych bojiskách bojovali armády, ktoré sa skladali z troch základných druhov vojska: pechoty, jazdectva a delostrelectva. V pechote, ktorá bola dominantnou zložkou každej žoldnierskej a neskôr i stálej armády, hlavnú úlohu zohrávali a o výsledku bitky rozhodovali predovšetkým strelci z mušket a pikanieri.

Mušketier ku koncu 16. storočia a v 17. storočí postupne a v súlade s rozvojom a zdokonaľovaním palných zbraní nahradil strelca z arkebúzy. Bol vyzbrojený mušketou, ktorá bola vybavená luntovým (knôtovým) zámkom a mieridlami. Zbraň bola spočiatku relatívne ťažká, vážila zhruba 8 až 10 kg, dosahovala dĺžku 125 – 155 cm, hlaveň mala kaliber 18 – 20 mm. Vzhľadom na značnú hmotnosť musel strelec mušketu pri streľbe opierať o vidlicu či podperu, zvanú furketu.

Ovešaný bandaliér

Súčasťou mušketerovej výbavy bol bandaliér. Bola to kožená šerpa, ktorá sa nosila cez ľavé rameno a hrud' k pravému boku. Na nej boli zavesené pomocou povrázkov či remienkov vedľa seba drevené odmerky v počte 8 až 12 kusov, každá s pušným prachom na jeden výstrel. Na bandaliéri sa ďalej nosilo kožené vrečko s olovenými guľkami,

ako aj dve prachovnice; väčšia so zásobou hrubého prachu, ktorý sa sypal do hlavne, a menšia s jemným prachom určeným pre panvičku zámku mušket. Prach na panvičke sa zapaloval knôtom, ktorý mušketer nosil ovinutý okolo ramena alebo krku a dbal na to, aby nenavhol a dal sa zapáliť. V prípade daždivého počasia bola teda streľba z muškety prakticky nemožná.

Mušketu sa nabíjala spredu. Olovená guľka mala hmotnosť 30 – 45 gramov a jedna dávka pušného prachu okolo 25 gramov. Vďaka dlhšej hlavni mala mušketa väčší dostrel než arkebúza; dokázala zasiahnuť cieľ na 300 až 400 krokov, pričom na vzdialenosť do 250 krokov guľka prerazila jazdecký kyrys.

V boji mušketer len málokedy strieľal samostatne; zásadne sa uplatňovala streľba v šíku, lebo skupinová paľba salvami zvyšovala účinnosť streľby. Streľba z palných zbraní mala aj nezanedbateľný psychologický účinok. Pred tridsaťročnou vojnou i počas nej v rokoch 1618 – 1648 sa príprava a streľba z mušket v pešom vojsku, a teda aj v habsburskej armáde, usmerňovala na množstvo povelov a nabíjaciach a palebných temp.

Majstrovská príručka

O individuálnom výcviku strelcov z ručnice (arkebúz), mušketerov a pikanierov

začiatkom 17. storočia podáva názorné svedectvo súveká cvičebná príručka holandského autora Jacoba de Gheyna (1565 – 1629), nadaného maliara a rytca. Prvé vydanie vyšlo roku 1607 v Haagu. Gheynova príručka si vďaka pôsobivým ilustráciám zakrátko získala mimoriadnu obľubu a už v začiatkoch 17. storočia vyšla vo viacerých tlačенých vydaniach v holandskom, nemeckom i anglickom jazyku. Slúžila za vzor výcviku takmer vo všetkých európskych armádach. Výcvikový dril mušketera je v Gheynovej príručke rozčlenený na 43 zobrazovaných úkonov, ktoré sa vykonávali na príslušný povel.

Ku koncu tridsaťročnej vojny sa muškety zdokonaľovali a ich hmotnosť sa znížila pod 5 kg, takže strelec už nemusel nevyhnutne používať furketu. Nabíjanie pôvodnej muškety trvalo niekedy takmer 15 minút, pri novom type sa znížilo na dve minúty. Nabíjanie a streľba zo zdokonaleného typu muškety boli rozvrhnuté spravidla do deviatich úkonov načasovaných na 95 temp, každé trvalo niečo vyššie sekundy. Rýchlosť temp určoval pri výcviku i v boji bubon.

Pri prvom úkone držal mušketer v ľavej ruke mušketu, furketu a medzi

Mušketier v príručke Jacoba Gheyna pri povelu Pochoduj s mušketou na ramene a s vidlicou v ruke!

Piknier v príručke Jacoba Gheyna

prstami knôt (nazývaný lunta), pravou rukou si pripravil guľku do úst; potom pravou rukou nasypal prach do hlavne; po tretie vložil guľku; ako štvrtý úkon vložil tesniacu upchávku; po piate nabíjakom zatlačil upchávku do hlavne; potom otvoril kryt panvičky, nasypal jemný prach a kryt zavrel; po siedme rozfúkal knôt a priložil ho do kohútika; po ôsme vložil mušketu do vidlice furekety a otvoril kryt panvičky; a napokon zamieril a vystrelil.

Pobočnú zbraň mušketera predstavovali kord a dýka.

Úlohy v boji

Pikanieri tvorili základ bojovej zostavy. Ak nepriateľ neprelomil ich rady, bola bojová zostava relatívne stabilná. Útok jazdecktva mali zastaviť vystretými pikami a zároveň kryť vlastných strelcov. Za pikanierov brali len fyzicky zdatných a odvážnych vojakov. Každý piknier bol vyzbrojený kordom a pikou dlhou od 4 do 6 metrov, ktorá mala relatívne krátky, ale masívny železný hrot. Zadnou časťou sa pika pomocou bodca dala zaráziť do zeme, čím získala stabilitu. Pri výcviku sa kládol dôraz na obratnosť a zvládnutie kontroly nad ťažiskom piky, aby sa s ňou dalo manipulovať.

V boji proti nepriateľskému jazdecktvu pikanieri pridržovali päťou koniec piky na zemi a hrotom mierili na hlavu alebo hrud' koňa; proti pechote bol hrot piky namierený v úrovni tváre. Pravou rukou piknier držal rukoväť meča, takže ak nepriateľský jazdec alebo pešiáci prenikli cez hradbu pik, mohol ihneď tasíť a pokračovať v boji.

Pechota bojovala vždy ako celok. Ofenzívna rola sa počas bitky preniesla od strelcov na pikanierov, ktorí na začiatku boja mali pasívne obranné poslanie pri ochrane vlastných strelcov pred prípadným útokom protivníkovho

Mušketier v príručke Jacoba Gheyna pri povelu Stlačením kohútika pál!

jazdecktva. Strelba z muškiet mala zasa odvrátiť či oslabiť jazdecký útok nepriateľa, alebo jeho pikaniersku formáciu. Vrcholom pechotného stretu bol útok pikanierov na protivníka s cieľom dovŕšiť jeho porážku, alebo ho donútiť na útek. Striedanie úloh pikanierov a mušketerov a zvládnutie ofenzívy v boji boli najdôležitejším taktickým nástrojom na bojisku.

Počas tridsaťročnej vojny sa piky postupne skracovali a redukovali sa aj časti zbroje. Kým na začiatku 17. storočia pikanierova zbraň pozostávala z prilby zvanej morion, kovového goliera, predného a zadného kyrsu a plechových šosov chrániacich pás a stehná, na konci tridsaťročnej vojny pikanieri v niektorých plukoch už zbroj vôbec nenosili. Vynález bodáka (bajonetu), ktorý sa rukoväťou zasúval do muškety, postupne vytlačil z výzbroje pešieho vojska piky. Na prelome 17. a 18. storočia úlohy pikanierov prebrali streľci,

čím sa výrazne zvýšila palebná sila armády.

Halapartníci a rondašíři

Pred tridsaťročnou vojnou v pechote bojovali v menšom počte aj halapartníci a rondašíři, ktorí sa považovali za elitných vojakov. Boli vyzbrojení polovičnou ochrannou zbrojou, mečom a guľatým štítom (rondache). Ich zbroj odolávala strelám z muškiet, v boji mali za úlohu prelomiť formáciu nepriateľských pikanierov. V 17. storočí bola však táto taktika už zastaraná a rondašíři i halapartníci slúžili zväčša ako osobná stráž vyšších veliteľov. Začiatkom 18. storočia z armády vymizli. Od 60. rokov 17. storočia pribudli však pešiáci, ktorí dostali názov granátnici podľa toho, že používali nový druh zbrane, a to ručný granát, ktorý mal hmotnosť 1 – 1,5 kg.

Základnou administratívno-správnou a taktickou jednotkou stálych armád bol pluk, ktorý sa súdobo po slovensky označoval ako regiment. Jeho štruktúra i početný stav sa v priebehu 17. storočia menili. Pluk sa zväčša delil na 10 kompánií, čiže stotín (rôt). Pešiu stotinu v druhej polovici 17. storočia tvorilo 88 mušketerov, 48 pikanierov a 8 rondašírov, čiže 144 mužov. Pluk pri naplnení stavu mal teda 880 mušketerov, 480 pikanierov a 80 rondašírov, dovedna 1 440 mužov, okrem štábu. V roku 1695 sa na základe reorganizácie plukov habsburskej armády upravil celkový počet mužstva pluku na 1 800 mužov, zaradených do 12 stotín, v každej po 150 mužov. Z taktického hľadiska bol pluk rozdelený do troch bataliónov, čiže práporov, zložených zo 4 stotín. Na začiatku 18. storočia sa peší pluk habsburskej armády skladal z 15 stotín strelcov po 140 osôb a dvoch stotín granátnikov po 100 osôb, takže mal mať 2 300 mužov.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Pikanieri v čase tridsaťročnej vojny

Mušketier v čase tridsaťročnej vojny

Záujem o duálne vzdelávanie rastie

Ministerstvo obrany pokračuje v rozširovaní duálneho vzdelávania s vojenským zameraním na stredných školách. Po Sečovciach a Trnave podpísal rezort memorandum o spolupráci aj so Strednou odbornou školou v Handlovej.

Na slávnostnom akte 16. mája sa zúčastnili generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič, predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav Baška a riaditeľ školy Maroš Štorcel.

„Vnímame veľký záujem o toto štúdium a snažíme sa zodpovedne vybrať kvalitné stredné školy v jednotlivých krajoch, aby sme si vychovali príslušníkov pre ozbrojené sily. Teším sa, že po Sečovciach a Trnave sme našli vhodné podmienky aj v Handlovej a máme záujem pokračovať aj v ďalších regiónoch. Výnimčnosť duálneho vzdelávania spočíva aj v tom, že študenti absolvujú prax vo vojenských útvaroch a načerpajú reálne skúsenosti z práce v ozbrojených silách,“ povedal Peter Krajčírovič.

„Teší ma, že Handlová je jednou z mála škôl, ktoré majú aktuálne podpísané memorandum s ministerstvom obrany. Tento odbor má veľkú budúcnosť nielen pre samotnú školu, ale naj-

mä pre žiakov, ktorí sa prihlásia. Do materiálneho vybavenia sme investovali nemalé finančné prostriedky a urobíme maximum, aby vyučovanie bolo na špičkovej úrovni,“ vyhlásil predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav Baška.

Od školského roka 2026-27 sa budú môcť žiaci po absolvovaní základnej školskej dochádzky hlásiť do duálneho vzdelávania v spolupráci s ministerstvom obrany a ozbrojenými silami. „Je to veľký míľnik pre našu školu, keďže rezort obrany na seba preberá náklady spojené s ubytovaním, stravovaním i dopravou. Zabezpečí študijné pomôcky, ošatenie počas výučby, vreckové vo výške 100 eur a za každý deň praxe vo vojenskom útvere odmenu 18 eur. Pre rodičov a študentov je to bezkonkurenčná ponuka. Rezort obrany aktuálne ponúka pre absolventov vynikajúce podmienky uplatnenia na trhu práce,“ zdôraznil riaditeľ SOŠ Handlová Maroš Štorcel.

Locked Shields 2025

Slovenská republika sa opäť úspešne prezentovala na najväčšom cvičení kybernetickej obrany Locked Shields 2025, ktoré sa uskutočnilo pod záštitou tallinského Centra pre spoločnú kybernetickú obranu NATO CCD COE. S odborníkmi z Malty tvorili slovenskí špecialisti tím, ktorý si v silnej konkurencii 17 družstiev s členmi zo 41 krajín vybojoval skvelé piate miesto. Slovensko-maltský 230-členný tím tvorili experti z 27 organizácií naprieč štátnym, súkromným aj akademickým sektorom. Cieľom bolo preveriť a zlepšiť pripravenosť národných kybernetických tímov na obranu národných systémov a kritickej infraštruktúry prostredníctvom realistickej simulácie kybernetických útokov. Cvičenie prinieslo nové výzvy súvisiace s kvantovými technológiami a umelou inteligenciou.

Návšteva z Národnej gardy

Vnadväznosti na minuloročnú návštevu delegácie OS SR v Indiane navštívila Slovensko delegácia Národnej gardy štátu Indiana (INNG). Viedol ju hlavný poddôstojník INNG SCSM Joshua Brown. Na Slovensku ho sprevádzal hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Imrich Fekete. Delegáciu prijali zástupca náčelníka generálneho štábu – náčelník štábu OS SR generálmajor Slavomír Verčimák i generál Zmeko. Diskusie sa sústredili na prehĺbenie spolupráce vo výcviku poddôstojníkov, rozšírenie programu partnerstva, ktorý úspešne funguje už vyše 30 rokov, a na aktuálne bezpečnostné výzvy. „Návšteva predstavuje významný míľnik pre celý náš poddôstojnícky zbor. Americkí partneri nám prinášajú cenné skúsenosti a najnovšie poznatky, ktoré môžeme implementovať do nášho výcvikového procesu,“ zdôraznil štábný nadrotmajster Fekete.

Dukla otvorená dokorán

Banskobystrická Dukla otvorila 1. mája svoje brány širokej verejnosti. Areál atletického štadiónu vojenského športového centra, ktoré zabezpečuje prípravu štátnej športovej reprezentácie Slovenskej republiky v podmienkach rezortu ministerstva obrany sa zapíňal už od rána.

Deti, mládež aj dospelí si mohli pod vedením špičkových športovcov a trénerov vyskúšať širokú paletu športov – od biatlonu, zápasenia, džuda, atletiky, cez skoky na lyžiach, moderný päťboj, až po karate či kanoistiku. VŠC Dukla sa prezentovala aj špičkovým podporným tímom, niektoré s diagnostických metód bolo možné zažiť na vlastnej koži!

Každý účastník zbieral pečiatky na športových stanovištiach, ktoré neskôr vymenil za suveníry Dukly či ministerstva obrany.

„Chceli sme prilákať najmä deti, ponúknuť im možnosť vyskúšať si všetky športové odvetvia a spoznať našich špičkových športovcov. Dukla je vlajková loď slovenského vrcholového športu a týmto podujatím chceme prispieť k športovej osvete,“ konštatoval riaditeľ Dukly Gabriel Baran, sedemnásobný majster Slovenska v triatlone.

Program na Štiavničkách obohatila dynamická a statická ukážka Vojenskej polície, zoskok sliačskych parašutistov z 81. krídla Veliteľstva Vzdušných síl OS SR a vystúpenie Vojenskej hudby Banská Bystrica.

Vyvrcholením dňa bola autogramiáda. Podpisy rozdávali olympijskí medailisti Petra Vlhová, Matej Tóth, Jakub Grigar, ako aj ďalší úspešní športovci Paulína Bátovská Fialková, Gabriela Gajanová, Patrik Jány, Juraj Tužinský, Mária Fízel, Jakub Borguľa a Roman Hrčka.

Duklistov prišiel podporiť generálny tajomník Služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Krajčírovič: „Je to skvelá akcia. Sám vo voľnom čase trénujem deti a mládež v športovom klube. Táto akcia ponúka deťom fantastickú príležitosť vidieť svoje idoly. Ukazuje vzory hodné nasledovania. Ľudí, ktorí svojim disciplinovaným a cieľavedomým prístupom dosiahli úspech.“

Zuzana Mildeová • Foto: autorka, Jakub Neubauer a VŠC Dukla

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

**CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ
PREHLIADKY**

FotoAtak 2025
Kategórie: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Voľná tvorba

Galéria MIL 2025
Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzavierka súťažných prehliadok 12. september 2025

Mediálni partneri: osveta.mil.sk
personal.mil.sk

VOJACI OČAMI DETÍ

Víťazi 24. ročníka súťaže Vojaci očami detí

MLADŠÍ ŽIACI

1. miesto

Ela Kijacová: Kamarát vojak, 9 rokov, SZUŠ Omšenie (obrázok 1)

2. miesto

Emma Čikkelová: Vojačka – hrdinka, 9 rokov, ZŠ Pribinova, Zlaté Moravce (obrázok 2)

3. miesto

Ivan Holub: Môj hrdina v uniforme, 12 rokov, ZŠ. J. Záborského, Pozdišovce (obrázok 3)

STARŠÍ ŽIACI

1. miesto

Monika Chybová: Vojak, 15 rokov, SZUŠ Trenčianske Teplice (obrázok 4)

2. miesto

Emília Lacká: Pripravení pomáhať, 12 rokov, ZUŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou (obrázok 5)

3. miesto

Michaela Kentošová: Bolest', 14 rokov, ZŠ Topoľová, Nitra (obrázok 6)

Za ten čas už deti, ktoré prispievali do prvých ročníkov, majú svoje vlastné deti – a tie sa vďačne zapájajú do hry. Rok čo rok nás prekvapujú a tešia nápadmi, originalitou, šikovnosťou a zručnosťou. Ba v ostatných rokoch ani čo by sa stierala hranica medzi súťažnými kategóriami, mladšími a staršími žiakmi. Najmä v aktuálnom ročníku. Bez sprievodných textov by ani odborník neodhadol vek autorov víťazných prác.

Porota 24. ročníka výtvarnej súťaže Vojaci očami detí sa skladala z umelcov, profesionálnych i amatérskych výtvarníkov, príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a civilných zamestnancov Ministerstva obrany SR. Ceníme si, že záujem o prácu v nej je stále vysoký. Porotcovia bez nároku na

odmenu obetujú svoj čas, skúsenosti, energiu. Odmenou im je zážitok z obrázkov, stretnutie s deťmi, sprostredkované ich nadaním, zhmotneným do malieb, kresieb, grafík a koláží.

Tohto roku porota hodnotila 2 005 výtvarných prác z 260 škôl a 19 jednotlivcov. Pošta nám ich do redakcie doručovala do posledného dňa, poslednej hodiny. V kategórii Mladší žiaci napokon súťažilo 1 310 prác, v kategórii Starší žiaci ich bolo 696. Niektoré práce boli spoločným dielom kolektívov, jednu – vytvorenú Braillovým písmom – nám poslal nevidiaci autor. Dostali sme i viacero plastík. Škoda, že pre ne nemáme samostatnú kategóriu.

Veľmi nás teší aj to, že do hry svojimi dielami prispievajú aj víťazi minulých ročníkov. Lanská víťazka Sofia Lovásová

Staré príslovie vraví, že pravda je ukrytá v oku toho, kto sa pozerá. V detských očiach sa však skrýva aj pravda, úprimnosť, čistota a nevinnosť. Výtvarná súťaž rezortu obrany Vojaci očami detí takmer štvrt' storočia skúma, ako detské oči vidia ženy i mužov v rovnošatách, ich každodennú prácu, ale aj obetavosť a hrdinstvo.

nám poslala krásny veľký obrázok s názvom Vojaci a ich viera v Boha. Nič na tom nemení skutočnosť, že porota v hlasovaní vybrala iné práce.

Víťazi v každej z kategórií od nás dostanú diplomy, vecné ceny a finančné prémie: za prvé miesto 160 eur, za druhé miesto 130 eur a za tretie miesto 110 eur. Príslušníci a hostia rezortu obrany sa s tohtoročnými prácami budú môcť oboznámiť na tradičnej výstave v budove Ministerstva obrany SR. Všetkým ostatným predstavujeme víťazov aspoň takto.

A už dnes sa nevieme dočkať budúceho, jubilejného ročníka.

Miloslav Ščepka

Foto: kpt. Ľuboš Gschwandtner a autor

POROTA

Branislav Jelenčík, podpredseda Slovenskej výtvarnej únie

Martin Kellenberger, výtvarník a ilustrátor

František Guldán, maliar a sochár

plk. Martina Šamalíková, Vojenská kancelária prezidenta SR

mjr. Lenka Zvalová – Gavajová, Generálny štáb OS SR, výtvarníčka

slob. Sára Puškášová, Veliteľstvo posádky Bratislava, grafička

Soňa Žvačeková, riaditeľka odboru strategickej komunikácie

Alžbeta Halušková, Sekcia personálnych a sociálnych činností MO SR, grafička

Mária Macáková, Úrad voj. letectva MO SR

Miloslav Ščepka, vedúci oddelenia rezortnej tlače, Komunikačný odbor KaMO

Pavol Vitko, šéfredaktor mesačníka Obrana

Spomedzi 23 absolventov kurzu generálneho štábu, ktorý organizovala Univerzita obrany Brno, bol vyradený ako najlepší plukovník gšt. štábu Ladislav Kisel z Ozbrojených síl SR.

Plk. gšt. Ladislavovi Kiselovi blahoželá prvý zástupca náčelníka Generálneho štábu Armády ČR generálporučík Miroslav Hlaváč

Najlepší z najlepších

Na druhom mieste skončila česká frekventantka plk. gšt. Veronika Šedivcová. Ďalší traja Slováci, plukovníci gšt. Peter Výrostek, Dušan Košút a Gabriel Janovics sa umiestnili v prvej päťke.

Cena a červený diplom

„Ťažiskovými predmetmi boli vojenská stratégia, operačné umenie, národná bezpečnosť či riadenie a organizácia obrany štátu,“ uviedol plk. gšt. Ladislav Kisel. V kurze, ktorý trval od 5. 9. 2024 do 17. 4. 2025 získal okrem Ceny náčelníka Generálneho štábu Armády ČR aj červený diplom za to, že v každom zo siedmich predmetov dosiahol viac ako 90-percentnú úspešnosť. No a jeho záverečná práca bola o systéme obrany štátu v kontexte zmien bezpečnostného prostredia.

Po gymnáziu v Revúcej rodák z Gemerského Sadu v roku 1991 nastúpil do Vyškova na Morave na Vysokú školu pozemného vojska v ženijnom odbore. „Vojenská škola bola pôvodne vlastne iba poisťka, ak by ma nevzali na civilnú. Lenže vzali ma na obe. Vo finále som sa napokon rozhodol stať sa vojacom, čo bola skvelá voľba,“ usmial sa plk. gšt. Ladislav Kisel, ktorý je aktuálne zástupcom náčelníka štábu pre operácie GŠ OS SR.

Jelšava aj Sered', Afganistan aj Bosna

A čo všetko bolo medzi tým? „Najskôr 5. delostrelecká brigáda v Jelšave, potom výcvikové jednotky v Martine, v roku 2000 prvá misia v Eritreji a v roku 2005 prvá pozícia veliteľa slovenského kontingentu v operácii ISAF v Afganistane,“ obzrie sa

Novým slovenským plukovníkom gšt. zablahoželel aj prorektor pre veci vojenské Akadémie ozbrojených síl plk. Jaroslav Kompan (uprostred)

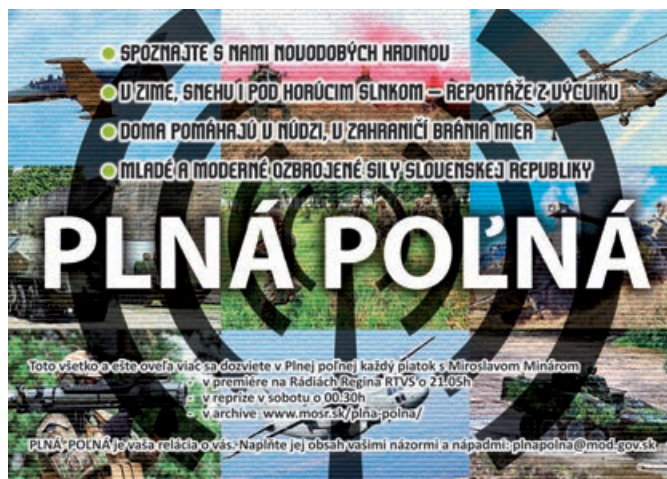
späť. V Afganistane v roku 2017 velil aj nášmu kontingentu v operácii Resolute Support. Veliteľom našich vojakov bol aj v operácii EUFOR – ALTHEA v Bosne a Hercegovine. No nielen to. V medzinárodných štruktúrach pôsobil v aliančnom Centre výnimčnosti pre velenie a riadenie v Holandsku či na Veliteľstve mnohonárodného zboru Severovýchod v poľskom Štetíne. Bol aj veliteľom ženijného práporu v Seredi a pôsobil tiež na Spoločnom operačnom veliteľstve.

Do kurzu generálneho štábu sa zvyčajne vysielajú najlepší plukovníci, tak sa Ladislava Kisela pýtame, čo dôstojníkovi s toľkými skúsenosťami, ako má on, kurz generálneho štábu môže vôbec ešte dať? „Strategický nadhľad a mimoriadne rozšírenie pohľadu na to, čo všetko zahŕňa riadenie obrany štátu.“

Plk. gšt. Ladislav Kisel je 22 rokov ženatý, má jedného syna. Keď sa zaujímate, či má nejaké motto, odpovedal, že nikdy nemal. No práve v Brne v ňom jedno zarezovalo: „V predmete strategický leadership nám hovorili o maršalovi Montgomerym, jednom z kľúčových spojeneckých vojenských lídrov druhej svetovej vojny, ktorý sa vyjadril, že skutočným vodcom sa človek nestáva náhodou, zásluhou šťastia, alebo pomocou politických intríg, ale vydobyje si ho svojou drinou, charakterom a schopnosťami. Niečo na tom bude.“

Pavol Vitko

Foto: Armáda ČR, Viktor Sliva

Informácie zbraňou, myseľ bojiskom

Martinský 57. samostatný oddiel, ktorý patrí do štruktúry Síl pre špeciálne operácie (SŠO) Ozbrojených síl SR, vyhlasuje v termíne 7. až 11. júla personálny výber. V tejto súvislosti sme sa rozprávali so zástupcom jeho veliteľa kapitánom Matejom Vallom.

V čom spočívajú priority činnosti vášho oddielu?

Novodobé trendy bojiska a predpokladaný vývoj budúceho konfliktu poukazujú na nutnosť rozvoja nekinetických spôsobilostí a ich synchronizácie s kinetickými. Náš 57. samostatný oddiel (57 samo) má niekoľko spôsobilostí, ktoré sa s touto nutnosťou prelínajú. Je to civilno-vojenská spolupráca (CI-MIC), psychologické operácie (PsyOps), hodnotenie informačného prostredia (IEA), styk s verejnosťou (Mil-PA) a taktické kybernetické operácie (TKO). Vnímanie bojového priestoru sa totiž nezadržiateľne mení, konflikt a vojna už nie sú iba o fyzickej prevahe, počte a účinnosti zbraní. Konflikt sa preniesol aj do oblastí sociálnych sietí, médií a každodennej komunikácie, kde sú zbraňami informácie a bojiskom myseľ.

Prečo je výber špecifický?

Zámerom nie je primárne meranie fyzických predpokladov. Snažíme sa odhaliť najmä kognitívny potenciál. Princípom výberu je teda aj to, ako dostať uchádzačov do psychickej a fyzickej nepohody a rozličnými balíkmi úloh a cvičení ich otestovať.

Dá sa typologicky predznaменаť, akí ľudia sú najvhodnejší?

Keby sme na túto otázku poznali jasnú odpoveď, máme vyhrané (smiech). Primárne hľadáme šikovných a cieľavedomých

Ľudí, ktorí majú záujem o osobnostný a profesionálny rozvoj. Nie je pre nás dôležité, či má uchádzač vzdelanie v cieľovej oblasti. Rozhodujúcou je chuť vzdelávať sa. Výhodou je, ak záujemca ovláda cudzie jazyky, ak má komunikačné zručnosti, respektíve aj vzdelanie korešpondujúce s príslušnou oblasťou. Je pritom zrejmé, že niekto bude mať skôr predpoklady pre taktické kybernetické operácie, iný pre taktickú kameru...

Kto sa môže prihlásiť na výber?

Každý profesionálny vojak, vojačka, dokonca už z pripravenej štátnej služby, teda priamo zo základného vojenského výcviku. Všetky informácie dostane na sociálnych sieťach 57. samostatného oddielu, alebo na webe www.57samo.mil.sk.

Ako a do kedy?

Najbližší výber od 7. do 11. júla je už druhým v roku 2025. Podať prihlášku treba do 13. júna. Každý rok máme viacero výberov. V tomto nás ešte jeden čaká na jeseň.

Pavol Vitko • Foto: SŠO

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Vás pozýva na 7. ročník **Veteránskeho výstupu**
na **Ďumbier a Chatu M. R. Štefánika**

14. júna 2025

Tešíme sa na Vás!

PROGRAM: O 8.00 h odchod z parkoviska Trangoška P2 - výstup k Chate M. R. Štefánika - tiché polozenie venca pri pamätníku SNP pri Chate M. R. Štefánika - výstup na Ďumbier a späť.

Od 13.00 h na parkovisku Trangoška P2 Vás bude čakať veteránsky guláš a propagačné predmety.

POZNÁMKA: Podujatie sa uskutoční na chránenom území Národného parku Nízke Tatry, preto sú všetci účastníci výstupu povinní dodržiavať právne predpisy na úseku ochrany prírody a krajiny a Návštevný poriadok Národného parku Nízke Tatry.

KONTAKT: 0960 322 752, 0903 824 014

VIS ET AGILITAS

Sila a obratnosť

„V priebehu rokov sa už len účasť na súťaži Železný muž stala prestížnou,“ hovorí hlavný rozhodca čatár Lukáš Fiľka.

Lukáš Fiľka

V priestoroch Centra výcviku Lešť sa 6. – 7. mája uskutočnil sedemnásty ročník súťaže v silovom desaťboji ozbrojených zložiek Železný muž. V jednom z najťažších zápolení tohto typu na Slovensku si prišlo preveriť rýchlosť, vytrvalosť, silu, koordináciu a flexibilitu 26 príslušníkov útvarov ministerstva obrany, vnútra, spravodlivosti, financií a jeden príslušník Armády ČR zaradený v Mnohonárodnej bojovej skupine NATO na Lešti.

Prvý súťažný deň

Súťažiacich na pôde centra výcviku privítal riaditeľ Anton Maštalský a zaželel im veľa úspechov pri zdolávaní náročných disciplín. Hlavný rozhodca čatár Lukáš Fiľka ich oboznámil so štatútom súťaže, predstavil im jednotlivé disciplíny a spôsob hodnotenia. Lukáš sa na prvých ročníkov zúčastňoval ako súťažiaci. Od svojho preradenia na Lešť ho už pätnásty rok sám organizuje. „Každé dva roky obmieňam skladbu a náročnosť disciplín. Všetko, čo vymyslím, najskôr sám odskúšam. Do súťaže zaradím len to, čo hravo zvládnem,“ vysvetľuje hlavný rozhodca.

Účastníci zápolili spoločne bez vekových a hmotnostných kategórií. Po prvýkrát v histórii turnaja im neprialo počasie. Súťaž začali päťkilometrovým behom so samopalom, v maskáčoch a kanadách. Časom 19 minút a 34 sekúnd ho najrýchlejšie absolvoval nadporučík Michal Sklárčik z Úradu pre ochranu ústavných činiteľov. Pokračovali maximálnym počtom opakovaní zhybov na hrazde s nadhmatom. Čatára Michala Gavaja z Vojenskej polície Vlkanová – Hronsek umiestnilo 35 zhybov na prvú priečku v tejto disciplíne. Šesť otočení 200-kilogramovej pneumatiky zvládol najrýchlejšie poručík Tomáš Vrbovský z 901.

Účastníkov 17. ročníka súťaže Železný muž sme sa pýtali:

Mali ste špeciálnu prípravu? Čo bolo pre vás najťažšie? Prídete aj nabudúce?

slobodník Daniel Fučila

nabíjač tanku Leopard 2A4, 14. tankový prápor Trebišov: Na súťaži som sa zúčastnil po prvý raz. Cvičím pravidelne, ale

na mňa sú tu veľké hmotnosti. Zatiaľ najťažším bolo prehadzovanie vreca. Rambo dráha CIZMA bola v pohode. Uvidím, ako mi pôjde ťahanie AKTIS-u, ostatné silové cviky a plávanie. Vonku je zima a prší. Na výhru sa ešte necítim, ale už viem, čo precvičovať. Určite sa chcem zúčastňovať pravidelne.

čatár Michal Gallert

príslušník českej armády zaradený v Mnohonárodnej bojovej skupine NATO na Slovensku: Na súťaž som sa nepripravoval. Ne-

ženijného práporu Sereď. Stačilo mu na to 18,7 sekundy. Nasledovala kráľovská tlaková disciplína Long Lift. V časovom limite jednej sekundy vytlačili 60-kilogramové brvno zhodne jedenástimi výtlakmi až traja rivali – podporučík Roman Kővári zo Zboru väzenskej a justičnej stráže Košice – Šaca, rotmajster Tomáš Barborík z 11. brigády Vzdušných síl OS SR Nitra a vojenský policajt čatár Michal Gavaj. Najmladší účastník, dvadsaťdvaročný slobodník Daniel Fučila s osobnou váhou 70 kilogramov, päťkrát vytlačil 60-kilové brvno, čím potvrdil, že správne zvolená technika je často dôležitejšia než hrubá sila. Desať prehadzovaní 60-kilového vreca cez kovovú konštrukciu Yoke vo výške 1 meter 20 centimetrov ukončil najrýchlejšie vojak 1. stupňa Július Holík, kadet Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš s jednou minútou a 1,7 sekundy. Táto disciplína uzavrela prvý súťažný deň. Po extrémnej fyzickej záťaži súťažiaci regenerovali sily v saune rehabilitačného oddelenia.

Druhý súťažný deň

Daždivé počasie pokračovalo i na druhý deň. Napriek šmykľavým povrchom najrýchlejšie absolvoval prekážkovú dráhu CIZMA v limite 4 minúty 0,5 sekundy práporčík Matej Herich z Pohotovostného policajného útvaru Banská Bystrica. Pri prekovávaní prekážok podľa štandardov NATO riešili súper kombináciu rôznych pohybových úloh od šplhania, podliezania, vyliezania, plazenia, preskakovania, zoskakovania alebo obchádzania, ktoré v sebe skrývali dávku rizika a vyžadovali prekonať strach, prejavíť rozhodnosť a tvorivý prístup. Táto náročná disciplína si vyžiadala zranenia dvoch súťažiacich. Jeden si vyvrátil koleno a druhý udelil hlavu.

Siedma disciplína zahŕňala ťahanie terénneho vozidla AKTIS na vzdialenosť 20 metrov, beh na 40 metrov s prenášaním 100-kilogramovej konštrukcie Yoke v zercher držaní

čakal som, že bude taká náročná, ale skúsil som to. Počasie ma až tak nerušilo. Doma slúžim v Žatci a tam cvičíme v každom počasí. V rámci možností si rád chodím zabehať alebo zacvičiť do posilňovne. Najťažšou disciplínou bolo pre mňa dvíhanie brvna. Nepoznal som techniku, skúšal som to silou, nešlo to. Ak budem budúci rok na Slovensku, tak sa opäť prihlásim.

rotmajster Tomáš Barborík

výkonný poddôstojník protiletadlovoraketovej batérie 11. brigády vzdušných síl Nitra: Od roku 2011 sa zúčastňujem takmer pravidelne. Keď sa cítim dobre, tak idem. Nie

vždy sa umiestnim v prvej trojke, ale chodím sem najmä kvôli atmosfére a chalanom. Mám to tu rád. Je to pre mňa motivácia. Nemal som problém so žiadnou disciplínou, možno najnáročnejšia bola prekážková dráha. Prvýkrát máme daždivé počasie. Väčšinou bývalo pod mrakom alebo slnečno. Avšak má to svoje čaro, je to drsnejšie, zaujímavejšie.

a prenos dvoch bremien – „kufrov“ s celkovou hmotnosťou 110 kilogramov, tiež na vzdialenosť 40 metrov a na čas. Najlepší výkon podal čatár Michal Gavaj. Súťaž zavŕšili plávaním na 100 metrov v maskáčoch a kanadách so záchrannou vestou. Stanovenú vzdialenosť s najkratším časom odplával príslušník Finančnej správy SR nadporučík Adam Nagy v čase 1 minúta 6 sekúnd. Absolvovať všetky disciplíny, hoci už nesúťažne, mohli aj účastníci, ktorí v priebehu súťaže z rôznych dôvodov vypadli.

Víťazi a tí ostatní

Po krátkom odpočinku sa všetci zhromaždili v telocvični ubytovacieho zariadenia, kde im zástupca riaditeľa centra plukovník Miloš Mátyás poďakoval za účasť, odvahu a vytrvalosť. Po vyhlásení výsledkov dekoroval víťazov medailami.

Tretie miesto obsadil práporčík Matej Herich z banskobystrického policajného pohotovostného útvaru, na druhom sa umiestnil kadet Akadémie ozbrojených síl vojak 1. stupňa Július Holík. Prvú cenu a putovnú trofej Centra výcviku Lešť Železný muž získal čatár Peter Gavaj z útvaru Vojenskej polície Hronsek. K psychickej pohode víťaza určite prispela prítomnosť a povzbudzovanie jeho partnerky spolu s trojmesačnou dcérkou.

„Počas súťaže odstúpilo osem súťažiacich. Najviac účastníkov vypadlo pri zdolávaní prekážkovej dráhy CIZMA, ďalší ukončili turnaj pre zranenie, alebo nevládali preniesť bremeno. Počasie ich riadne preverilo, skladám pred nimi klobúk,“ zhodnotil hlavný rozhodca. „S priebehom súťaže som spokojný, veľká vďaka patrí najmä riaditeľovi centra výcviku Antonovi Maštalskému, jeho zástupcovi plukovníkovi Milošovi Mátyásovi, celému Odboru špeciálneho výcviku CV Lešť, zdravotníkom a všetkým, ktorí pri organizácii pomáhali. Už teraz sa teším na osemnásty ročník, kde si budú môcť súťažiaci okrem tradičných disciplín vyskúšať zase niečo nové.“

Text a foto: Zuzana Mildeová

Víťazi z ľava práporčík Matej Merich, čatár Michal Gavaj, vojak 1. stupňa Július Holík

vojak 1. stupňa Július Holík

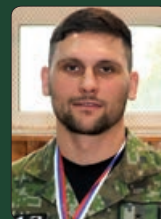
kadet Akadémie ozbrojených síl Liptovský Mikuláš študuje 4. rok v odbore zbraňové systémy, zbrane a ich časti:

Na súťaž som sa špeciálne nepripravoval, ale športujem celý život. Venujem sa najmä plávaniu,

bicyklovaniu a cvičeniu s vlastnou váhou. Chcel som sa prihlásiť už skôr, zo školy sa však nik nehlásil, tak som nešiel. Tento rok som si to už nenechal ujsť. Po ukončení štúdia chcem pôsobiť v 5. pluku špeciálneho určenia.

čatár Michal Gavaj

psovod Vojenskej polície Vikánová-Hronsek:

V kondícii sa udržiavam priebežne. Súťažil som už v roku 2023, keď som skončil tretí. Najťažší bol pre mňa asi beh. Na podujatí sa chcem zúčastniť aj nabudúce.

MILITARY ENGLISH

MILITARY BRAT

Pripravila: Nadežda Kochmanová

Foto: U.S. Army National Guard Staff Sgt. Brett Miller, 116th Public Affairs Detachment

Although the term “**brat**” typically **denotes** a **spoiled** or badly behaved child, the phrase “military brat” is an **endearment**. English-speaking **offspring** of military personnel even use the term among themselves, since they do not see it as an **expletive**, but rather as a **relic** of the old times. In the aftermath of WWI, the British military started deploying its members abroad in large numbers along with their families. The **dependents** were called “British Regiment Attached Travelers – BRAT(s) – and **the term stuck** not only within the British ranks but more broadly and was later adopted by the U.S. military as well.

Military children grow up in a unique environment full of challenges resulting from difficulties of military life; especially when posted abroad with their service member parents. It is estimated that there are 1.2 million U.S. military children “deployed” around the world, and they outnumber actual U.S. troops by a ratio of 1.4 to 1. Military brats spend months and years away from home, often changing addresses, moving from one military base to another. These children change schools, on average, from 6 to 9 times by the time they graduate high school. In addition, they must comply with the surrounding military culture and respect strict rules typical for military ranks.

Such a lifestyle **takes its toll**: a 2019 study found a higher number of mental-health disorders in military children compared to their civilian **counterparts**; they were more **prone** to anxiety attacks, depression and rebelliousness often combined with aggressive behavior. Exposure to loss of life and combat related injuries such as bullet and/or shrapnel wounds can lead to post traumatic stress disorders and other long-term effects in children, including feelings of anger, loss, or grief. **To cope** with these situations, militaries around the world support various parent groups and fora that provide advice and assistance to those in need.

Fortunately, not everything is black – the life of a brat has its **perks** and benefits too: due to the discipline enforced at home they come better prepared for the **harshness** of everyday life, are more **resilient** and better at problem-solving compared to their peers. Military children have access to a steady income, residential stability, child development centers, comprehensive health care and support of the military community.

The “Easter egg” benefit is there as well. For the military. Military children experience commitment, strong values, and sacrifice that is part of the military culture. This often leads to them wanting to continue this tradition of service by planning on a military career of their own. As Blake Stilwell puts it in his analysis for military.com: “military children are twice as likely to join the military when they become adults; 80% of troops who joined the military between 2012 and 2013 came from a family with at least one military-connected family member”.

QUESTIONS:

1. Vysvetlite pôvod a význam anglického slovného spojenia “military brat”.
2. Aké má výhody a nevýhody život dieťaťa z vojenskej rodiny?
3. Ako ozbrojené sily profitujú z výchovy a vzdelávania detí príslušníkov OS?

GLOSSARY

- **brat** /bræt/ – fagan, fafrnok
- **denotes** /diˈnoʊts/ – označuje
- **spoiled** /spɔɪld/ – rozmaznaný
- **endearment** /ɪnˈdɪərmənt/ – eufemizmus, výraz náklonnosti
- **offspring** /ˈɒf.sprɪŋ/ – potomstvo
- **expletive** /ˈɛksplətv/ – nadávka
- **relic** /ˈrɛlɪk/ – artefakt, pozostatok
- **dependents** /diˈpendənts/ – závislé (vyživované) osoby
- **the term stuck** /ðə tɜrm stʌk/ – výraz sa uchytil
- **takes its toll** /teɪks ɪts toʊl/ – vyžiadala si svoju daň
- **counterparts** /ˈkaʊntər.parts/ – náprotivok, partner
- **prone** /proʊn/ – náchylný
- **to cope** /tu kəʊp/ – vysporiadať sa
- **perks** /pɜrks/ – výhody
- **harshness** /ˈhɑrʃnəs/ – drsnosť
- **resilient** /rɪˈzɪljənt/ – odolný

DUCHOVNÉ SLOVO

kpt. Mgr. Ondrej Rišiaň, PhD.
dekan Veliteľstva Pozemných síl OS SR Trenčín

Buďte trpezliví a vytrvalí

Modlím sa, aby v našej krajine bol mier. Modlím sa, aby naše úsilie – to, o čo sa usilujeme – vždy presahovalo trvanie našej vojenskej kariéry. Preto vás povzbudzujem: buďte trpezliví a vytrvalí v odhodlaní, na ktoré ste sa podujali. Boh, ktorý začal vo vás dobré dielo, ho iste aj dokončí. (porov. F 1,6) Nech vaša vytrvalosť vedie k pozitívnej skúsenosti a skúsenosť k nádeji. (porov. R 5, 4)

Služba v Ozbroyených silách SR vyžaduje každodennú vytrvalosť, ale aj dôveru, že naše úsilie prinesie ovocie v podobe bezpečnosti, mieru a stability. Veď to, o čo sa snažíme, nie je krátkodobou záležitosťou. Nech povzbudením je aj príbeh pútnika. Pútnik sa na ceste do cieľa svojej púte zastavil na mieste, kde stavali katedrálu. Spýtal sa prvého kamenára na to, čo robí. On mu odpovedal: „Pracujem, aby som si zarobil.“ Druhý na rovnakú otázku odpovedal: „Robím na opornom stĺpe.“ A tretí dal pozoruhodnú odpoveď: „Pracujem na katedrále.“ Ten tretí kamenár nemohol vidieť výsledok svojej práce, ale bol si vedomý, že pracuje na niečom väčšom. Na niečom, čo bude dokončené možno až o storočie neskôr.

Všetky tri odpovede boli správne. Podobné odpovede by zazneli aj v kontexte ozbrojených síl: zarábam – zabezpečujem rodinu; pracujem na projekte modernizácie; pracujem na zachovaní bezpečnosti, mieru a stability. To posledné nemusí byť až také zjavné, pretože sme zahŕtení všednou rutinou, alebo detailmi svojej práce. Ako veriaci ľudia môžeme vyznávať: „Všetko môžem v Kristu, ktorý ma posilňuje.“ (F 4,13) Všetko môžem, ale nie všetko sa musí podariť. Pohľad na to, čo sa nám nepodarilo, tak ako sme si predstavovali, môže zastrieť pohľad na to, o čo sa celkovo usilujeme. Ďakujem za nasadenie tým, ktorí svoju prácu vykonali – vykonávajú – budú vykonávať s hodnotami, ako sú vernosť Slovenskej republike, čestnosť, statočnosť, disciplína, hrdosť na príslušnosť k Ozbroyeným silám SR, tímová zodpovednosť a obetavosť.

Vážení organizátori výtvarnej súťaže *Vojaci očami detí*, s veľkou úctou a nadšením Vám predstavujeme prácu našich piatakov, ktorí sa zapojili do súťaže *Vojaci očami detí*. Táto téma v nich vzbudila silné emócie, zvedavosť a úprimný záujem o minulosť, hrdinstvo, odvahu i cenu mieru.

Počas prípravy sa žiaci dozvedeli mnohé nové fakty o vojenskej histórii, symboloch odvahy a službe vlasti. Spoločne sme diskutovali o tom, čo znamená brániť svoju krajinu, aké sú dôsledky vojny na život bežného človeka a prečo je mier takou vzácnou hodnotou. Zvlášť dôležité je pre nás to, že sa na projekte zúčastnili aj deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktoré často nemajú priamy kontakt s historickými témami, ani dostatok podnetov na rozvoj občianskeho a hodnotového myslenia. Práca na súťažnom projekte im otvorila nové obzory, pomohla lepšie porozumieť minulosti a vyjadriť svoje pocity výtvarne, slovné i tvorivo.

Ďakujeme, že ste našim deťom dali možnosť cítiť sa dôležito, hodnotne a byť súčasťou niečoho väčšieho.

S úctou, žiaci a učiteľka Mgr. Simona Kravcová
Základná škola v Malcove, okres Bardejov

**ZVÄZ VOJAKOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**Veliteľstvo síl
pre špeciálne operácie**

pozýva
slovenských vojakov,
ich rodinných príslušníkov
a turistov
na

HOŤAM ZDAR!

KRIVÁŇ

6. septembra 2025

30. MEDZINÁRODNÝ VOJENSKÝ VÝSTUP

INFO:

ODCHOD ÚČASTNÍKOV:
Z Troch Studničiek - do 08.00 hod.
Zo Štrbského Plesa (liečebný dom Solisko) - do 08.00 hod.

PROSÍME ÚČASTNÍKOV, ABY SA OBLÍČILI A OBLÍEKLI NA PODMIENKY
VYSOKÝCH TATIER. KAŽDÝ ÚČASTNÍK MUSÍ MAŤ UŽITVORENÉ
POISTENIE NA VLASTNÉ NÁKLADY. ORGANIZÁTOR NEBUDE ZNÁŠAŤ
NÁKLADY ZA NEDODRŽANIE TEJTO PODMIENKY.

ÚČASTNÍCI VÝSTUPU ODBRÁIA:
NA VRCHOLE ÚČASTNÍCKY LIST S VRCHOLOVOU PEČIATKOU.
V AREÁLI ŠTRBSKÉHO PLESA KOREŠPONDENČNÝ LÍSTOK
S MOŽNOSŤOU ODOSLANIA SLOVENSOU POŠTOU.

Rachot a zvučanie

História nie je iba dejinami vojen, ale najnovšia publikácia vojenského historika Vladimíra Segeša predstavuje našu minulosť od najstarších čias do konca stredoveku práve prostredníctvom konfliktov, bojov a bitiek. Kniha Keď rachotili zbrane a zvučali poľnice je napísaná popularizujúcim, dalo by sa povedať „segešovským“ štýlom, aký majú radi aj čitatelia Obrany v rámci jeho seriálu Bojovníci a vojaci našej minulosti. To znamená, že si nevšíma len najmocnejších, ale aj ľudí

z ľudu, že nevidí len budovanie veľkých pevností, ale aj zdanlivo drobné detaily, ktoré históriu výrazne ovplyvnili. Bohato ilustrovanú knihu, ktorá je vybavená aj prehľadným chronologickým kalendárom od roku milión pred našim letopočtom do roku 1526 a bitku pri Moháči, vydal Vojenský historický ústav. No a keďže je v júni Deň otcov, v knihe Vladimíra Segeša nájdeme aj informáciu, že napríklad pôvodom franský kupec Samo, ktorého si naši predkovia ako skvelého bojovníka zvolili za kráľa a v rokoch 623 až 658 vládol útvary známemu pod označením Samova ríša, mal s dvanástimi slovanskými ženami 22 synov a 15 dcér.

Ordinariát vlastnými slovami

Doslova krikom si vydupal len trojročný Stanko Dulák svoju účasť na nedeľných svätých omšiach, hoci z ich domčeka na lazoch to boli do kostola v Mníšku nad Popradom štyri kilometre a jeho otec vedel, že minimálne cestou späť ho bude musieť niesť na rukách. Taký bol začiatok jeho duchovnej cesty. Dnes kapitán Stanislav Dulák pôsobí ako vojenský dekan Veliteľstva pozemných síl OS SR v Trenčíne. Kapitán Marek Brody, starší kaplán 21. mechanizovaného práporu Trebišov zase spomína na cvičenia s našimi vojakmi v Nemecku, hovorí o Vianociach, humanitárnej pomoci v Afganistane, ako aj o náročnom období poznačenom Covidom 19. No a plukovník Jozef Michalov, generálny vikár Ozbrojených síl SR zdôrazňuje, ako si okrem iného dával počas vojenskej duchovnej služby pozor na to, aby sa z neho ani náznakom nestal poľný kurát Katz, tragicko-smiešna a poľutovaniahodná postavička vojenského duchovného z románu Jaroslava Haška o dobrom vojakovi Švejtkovi.

Aj to sú miniepizódy z knihy Ordinariát očami jeho duchovných. Nielen vojenský, ale aj policajní a väzenský duchovní v tejto publikácii ľudsky úprimne, so srdcom a úsmevom odhaľujú o sebe aj to, čo sme o nich nevedeli. No najmä hovoria o koreňoch voľby svojho duchovného povolania a zmysle svojej služby. V publikácii, ktorú v roku 2025 vydal Ordinariát Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR, má predhovor biskup František Rábek a každý „padre“ pridáva k svojmu príbehu aj niekoľko fotografií.

(pv)

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 6/2025 • Redakčná uzávierka 26. 5. 2025 • Do výroby zadané 30. 5. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktorka: Mgr. Zuzana MILDEOVÁ, tel.: 0903 824 187, e-mail: zuzana.mildeova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: obrana@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Júlia Kliman Ditteová
psychologička Veliteľstva Vzdušných síl OS SR Zvolen

Šport ako nástroj zvyšovania psychickej odolnosti

Všetci vieme, že fyzická aktivita je kľúčová pre naše zdravie, ale vedeli ste, že šport má tiež silný vplyv na psychickú odolnosť a mentálne zdravie? V súčasnosti veľa ľudí zápasí s dlhodobým stresom, pri vykonávaní každodenných povinností sa často cítime pod tlakom, sme unavení, máme zlú náladu... Práve preto by mal byť šport v prostredí ozbrojených síl vnímaný nie iba ako súčasť výcviku, ale aj ako nástroj na udržiavanie psychického zdravia. Tu sú niektoré z jeho benefitov:

- 1. Regulácia vylučovania hormónov** – aktívny pohyb znižuje hladinu stresových hormónov a podporuje uvoľňovanie endorfínov, známych aj ako hormóny šťastia.
 - 2. Zlepšenie nálady** – cvičenie podporuje produkciu neurotransmiterov, ako je napríklad sérotonín, ktorý pomáha pri prevencii úzkosti a depresie. V bojových alebo náročných podmienkach môže byť stabilná psychika rozhodujúca, pretože ovplyvňuje schopnosť rozhodovať sa, reagovať pod tlakom.
 - 3. Zlepšenie psychickej odolnosti** – prekonávanie výziev počas tréningov nás učí zvládať výzvy v bežnom živote. Učíme sa nevzdávať pri prvom neúspechu, čo má pozitívny vplyv aj na naše sebavedomie a motiváciu pokračovať aj v ťažkých chvíľach.
 - 4. Zlepšenie koncentrácie a kognitívnych funkcií** – pravidelný pohyb zlepšuje prekrvenie mozgu, vďaka čomu lepšie funguje naša pamäť a pozornosť. Navyše sa zvyšuje naša schopnosť riešiť problémy a efektívnejšie sa učiť nové veci, čo prispieva k lepšej výkonnosti v práci aj v osobnom živote.
- Keď sa nabudúce budete cítiť unavení alebo bez motivácie, pripomente si, že šport nie je len o udržaní kondície pred preskúšaním z pohybovej výkonnosti. Je to investícia do mentálnej sily, stability a schopnosti zvládať tlak – nielen počas služby, ale aj v civilnom živote. Ak vás táto téma zaujala, viac informácií nájdete v knihe *Dobehni svoj mozog* od Andersa Hansena.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT[®]
HOTELS

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: repcia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRAŇSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPEĽE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: repcia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPEĽE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: repcia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

Nemecká dymová kamufláž

Rauchtarnmuster, známy tiež ako „rozmazaný vzor“ alebo „dymová kamufláž“, predstavuje špecifický typ maskovania používaný Waffen-SS počas druhej svetovej vojny.

Ide o maskovaciu schému, ktorá síce nepatrila medzi najrozšírenejšie, no z pohľadu histórie vojenského dizajnu patrí medzi najzaujímavejšie a najdiskutovanejšie, aké kedy Nemec-ko vytvorilo. Vznikla v čase, keď intenzívne rozvíjalo nové typy výstroja a taktického vybavenia pre svoje elitné jednotky. Waffen-SS, ozbrojené zložky SS, sa často oddeľovali od Wehrmachtu nielen výcvikom a taktikou, ale aj vzhľadom – vrátane kamuflážnych vzorov.

Rauchtarnmuster, čo doslovne znamená dymová kamufláž, navrhli s cieľom vytvoriť ilúziu dymu a rozptýleného svetla v prírodnom prostredí. Vzor tvorili nepravidelné rozmazané škvrny rôznych odtieňov zelenej, hnedej, sivej a čiernej farby. Tento typ vzoru bol založený na princípoch rozbitia obrysov tela vojaka v rôznych typoch krajiny – lesnatých, poľných, ale aj mestských. Zatiaľ čo mnohé iné maskovacie vzory mali jasne definované kontúry a symetrické opakovania, Rauchtarnmuster bol unikátny v tom, že pôsobil akoby bol neostro namaľovaný, čo malo zmiasť nepriateľské oko a znemožniť mu rýchlu identifikáciu postavy. Tento efekt rozmazania alebo rozplynutia sa ukázal ako efektívny najmä na strednej vzdialenosti, keď vizuálny kontakt s cieľom nebol úplne ostrý.

Dejiny vývoja

Vývoj prebiehal začiatkom 40. rokov, keď Waffen-SS aktívne testovali nové typy kamuflážnych vzorov v spolupráci so súkromnými firmami a štátnymi výskumnými inštitúciami. Kamuflážnu iniciatívu viedol profesor Johann Georg Otto Schick, umelec a dizajnér, ktorého si SS najala v 30. rokoch 20. storočia. Schickovo zázemie v textilnom a výtvarnom umení ho predurčilo na túto prácu. Vyvinul množstvo vzo-

rov, experimentoval s naturalistickými i abstraktnými formami v snahe lepšieho splynutia vojaka s prostredím, v ktorom bojuje.

Textilné závody ako E. Reitz alebo Ch. Scholtz patrili medzi hlavných producentov vojenskej výstroje a ich spolupráca s Waffen-SS bola rozsiahla. Rauchtarnmuster aplikovali na rôzne typy textílií, najmä na bavlnené tkaniny určené pre maskovacie plášte a prilby. Typickou charakteristikou bolo obojstranné potlačenie látky: na jednej strane sa nachádzala letná verzia kamufláže a na druhej jesenná alebo zimná. Tento praktický detail bol nielen ekonomicky efektívny, ale aj strategicky výhodný, pretože umožňoval vojakom prispôbiť sa aktuálnym podmienkam bez potreby výmeny celého odevu.

Predstavená pláštenka typ I, často označovaná aj ako M42, bola ďalším vývojovým stupňom vo výstroji jednotiek Waffen-SS. Oproti skorším typom sa vyznačovala o niečo jednoduchším strihom, jej hlavnou črtou boli dve vrecká v oblasti brucha. Použitie Rauchtarnmusteru v praxi bolo obme-

dzené. Oproti známym vzorom ako Erbsenmuster (hráškový vzor) alebo Platanenmuster (platan), ktoré sa masovo vyrábali a nasadzovali v mnohých divíziách Waffen-SS, Rauchtarnmuster zostal najmä v rukách špecifických jednotiek.

Technologicky bol Rauchtarnmuster výsledkom pokročilej textilnej tlače. Nemec-ko počas vojny patrilo medzi lídrov v oblasti farebnej textilnej tlače a využívalo rotačné tlačiarenské valce na nanášanie vzorov metódou, ktorá umožňovala postupné prechody farieb, čím vznikol rozmazaný efekt. Látka s týmto vzorom boli často impregnované proti vode a plesniam, čo predlžovalo ich životnosť.

Využitie

Z taktického hľadiska Rauchtarnmuster dobre plnil svoju funkciu v určitých typoch terénu, no ako každá maskovacia schéma, mal aj svoje limity. V prostredí s ostrým slnečným svetlom alebo na otvorených plochách mohol byť menej účinný, pretože nedokázal dostatočne narušiť tvar postavy. Jeho najväčšou prednosťou bola schopnosť splynúť s pozadím v lesnatom alebo močiarnom prostredí, kde rozmazané tvary lepšie korešpondovali s prirodzeným tieňovaním a hrou svetla. Vzor mohol mať psychologický efekt aj na samotných vojakov, ktorí vnímali svoju neviditeľnosť ako výhodu a získavali tým väčšiu sebadôveru počas operácií.

Koncept rozmazaného vizuálneho vnímania sa objavuje v moderných typoch digitálnych kamuflážnych vzorov. Sovietske a neskôr ruské typy kamufláže, ako aj niektoré škandinávске armádne vzory čerpali inšpiráciu z podobných zdrojov.

Mgr. Juraj Lepiš, PhD.
Múzeum SNP Banská Bystrica

Krach nemeckej letnej ofenzívy v roku 1942

Po ústupe od Moskvy sa Hitler v roku 1942 sústredil na plán obsadiť ropné polia na Kaukaze a v oblasti Kaspického mora. Bez dostatku pohonných hmôt totiž nemohol pokračovať vo vojne, do ktorej sa v decembri 1941 zapojili už aj USA.

Obsadením územia chcel tiež prerušiť prísun zásob od západných Spojencov do ZSSR cez Irán. Nemecká letná ofenzíva sa začala koncom júna 1942 v nadväznosti na ovládnutie Krymu. Okrem Skupiny armád Juh sa na nej podieľali aj vojská Spojencov, dve rumunské armády, jedna talianska a jedna maďarská armáda. Počiatočným cieľom ofenzívy bolo obsadenie ropných polí pri Majkope a Groznom. Realizácia plánu sa síce vyvíjala úspešne, zmeny v stratégii a trieštenie síl však situáciu čoskoro skomplikovali. Problematickým sa ukázalo už rozdelenie vojsk Skupiny armád Juh na dve časti v prvej polovici júla. Prvú predstavovala Skupina armád B, ktorá mala smerovať cez Don k mestu Stalingrad a druhú Skupina armád A, ktorá mala útočiť na Kaukaz. Následkom tohto rozhodnutia bol nedostatok vojakov a zásob. Nemecké velenie napriek tomu dospelo k názoru, že Stalingrad je kľúčovým bodom sovietskej obrany na ľavom krídle postupu na Kaukaz. Hitler mal pre dobytie mesta aj politické dôvody, veď nieslo Stalinovo meno. Do útoku sa preto zapojili aj viaceré jednotky určené na postup na Kaukaz. Keďže pôvodne malo byť ľahkou korisťou, veliteľ 6. armády genplk. Friedrich Paulus ho mal dobyť už v tretej dekáde júla. To sa mu však nepodarilo. K jeho predmestiu sa Nemci priblížili až o mesiac neskôr. Boje, ktoré sa tu rozohrali, patrili k najkrvavejším v druhej svetovej vojne. Ich

výsledkom bolo zničenie takmer celého mesta. Ani to však Nemcom nepomohlo, uviazli vo vyčerpávajúcích bojoch v ruinách. Ich osud spečatila sovietska protiofenzíva z 19. novembra a obklúčenie 6. armády, časti 4. tankovej armády a ďalších jednotiek. V stalingradskom kotli sa ocitlo vyše 200-tisíc nemeckých a spojeneckých vojakov. Sovieti zničili armády Talianska, Rumunska a Maďarska, ktoré mali kryť krídla nemeckého postupu. Na záchranu obklúčených vojsk síce Nemci sformovali Skupinu armád Don, jej pokusy o prebitie sa k nim však neboli úspešné. Podpísal sa pod to aj Hitlerov zákaz akéhokoľvek ústupu Paulusových vojsk. Ich letecké zásobovanie sa tiež ukázalo ako neudržateľné. Beznádejný boj vyhladovaných a mrznúcich vojsk v Stalingrade pokračoval až do ich kapitulácie na prelome januára a februára 1943. Do zajatia padlo asi 110-tisíc nemeckých a spojeneckých vojakov. Domov sa ich po vojne vrátilo len okolo šesťtisíc.

Krach na Kaukaze

Vývoj bojov pri Stalingrade mal dosah aj na postup na Kaukaz. Smerom na juh sa Nemci v tretej augustovej dekáde dostali ku kaukazským horám. Na juhovýchode smerovali k naftovým poliam pri meste Groznyj a k Baku pri Kaspickom mori. Ich postup však zastavili odpor protivníka, ktorý im znemožnil prechod cez horský terén, ale aj nedostatok prostriedkov na ovládnutie obrovského priestoru.

Slovenský minister národnej obrany gen. I. tr. Ferdinand Čatloš vyznamenáva veliteľa V. armádneho zboru 17. armády gen. pech. Wilhelma Wetzela za spoluprácu so slovenskou RD v bojoch o Rostov nad Donom. Uprostred veliteľ RD gen. II. tr. Jozef Turanec.

Krach nemeckého postupu spečatila sovietska ofenzíva pri Stalingrade. V jej dôsledku Nemci obsadený priestor opustili, čím unikli hroziacemu obklúčeniu. V ich rukách zostala len oblasť Tamanškého polostrova.

Na nemeckej ofenzíve sa podieľala aj slovenská Rýchla divízia (RD) a od novembra aj stíhacia letka 13. RD sa v zostave 17. armády v júli 1942 zúčastnila v bojoch o Rostov nad Donom. V auguste pokračovala s asi 6-tisíc vojakmi ďalej na juhovýchod a dostala sa do ťažko priechodného terénu severného predhoria západnej časti Kaukazu. Tu musela koncom augusta prejsť do obrany pri mestečku Gorjačij Kľuč. Vojakov vyčerpával najmä boj v lese spojený s nočnými prepadmi partizánov. Veliteľ Rýchlej divízie gen. II. tr. Jozef Turanec preto už koncom augusta 1942 podľa nemeckého vzoru vydal inštrukcie o likvidácii partizánov po ich zajatí so zbraňou, bez zreteľa na Ženevskú konvenciu. Aj keď opatrenia boli čoskoro revidované, keďže sa prichádzalo o výpovede a klesala morálka civilistov, niekoľko partizánov popravili. Koncom roka 1942 RD uviazla v ťažkých obranných bojoch na rieke Psekups. V tejto situácii sa naďalej zhoršovala morálka vojakov, k čomu prispeli sovietska propaganda, aj skúsenosti zo zavádzania nacistického poriadku. Po neúspechu pokusov o prechod k Červenej armáde a sovietskom útoku v januári 1943 bola RD bez časti výzbroje a materiálu evakuovaná na južnú Ukrajinu.

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHA

Zničená vojenská technika po bojoch o Rostov nad Donom

The Atlantic Star

Medzi mimoriadne zaujímavé vyznamenania, ktoré mohli získať naši letci slúžiaci pod hlavičkou Britského kráľovského letectva (RAF) počas druhej svetovej vojny, patrili tzv. kampaňové medaily. Niektoré z nich sa do zbierok Vojenského historického múzea dostali ako súčasť výstavy Per Ardua ad Astra.

V britskej faleristike kampaňové medaily zaujímajú špeciálne miesto už od 19. storočia. Hoci bolo ich zavedenie úzko spojené s koloniálnou érou, tradícia ich udeľovania pretrvala do súčasnosti.

Deväť medailí

Na rozdiel od iných vojenských vyznamenaní, boli pre vojakov dostupnejšie. Udeľovali ich za účasť v konkrétnom vojenskom ťažení, bitke na konkrétnom území, alebo v konkrétnom čase bez ohľadu na hodnotu vojaka, alebo jeho úspech v operácii. Udeľovali ich počas oficiálnych ceremónií bezprostredne po operácii. Mužom, ktorí medzičasom ukončili službu, ich zasielali poštou.

Jedna zo sérií takých medailí v tvare hviezd vznikla aj krátko po ukončení druhej svetovej vojny. Základ tvorilo deväť rôznych medailí, doplnených o sériu štítkov, pričom hlavnou bola tzv. Hviezda kampane – The 1939–1945 Star. Za ich výtvarným návrhom a výrobou stála britská Kráľovská mincovňa a stuhy, až na výnimku jednej, navrhol

kráľ Juraj VI. Jednotlivé medaily sa od seba odlišovali nielen prevedením, ale aj podmienkami udelenia. Všetci vyznamenaní hociktorou z týchto hviezd boli zároveň vyznamenaní aj britskou Vojnovou medailou.

Bitka o Atlantik

Medailu The Atlantic Star zriadili v máji 1945 na ocenenie príslušníkov Commonwealthu, ktorí sa zúčastnili bitky o Atlantik. Išlo o najdlhšiu bojovú operáciu druhej svetovej vojny (od 3. septembra 1939 do 8. mája 1945), keď nemecké ponorky blokovali konvoje prichádzajúce z Ameriky, alebo britských kolónií. Medailu zriadili na ocenenie tých, ktorí slúžili v lodných konvojoch a ich sprievodoch, alebo tých, čo slúžili na obchodných lodiach.

Mohli ju udeliť za službu v dĺžke minimálne šesť mesiacov v Atlantiku, alebo na domácich vodách. Dostať ju mohli aj posádky lietadiel, ktoré sa zúčastnili operácií proti nepriateľovi na mori v kvalifikačných oblastiach pod podmienkou dvojmesačnej služby v ope-

račnej jednotke. Spolu s touto medailou boli zriadené aj medaily The Air Crew Europe Star, The France and Germany Star a tri štítky The Atlantic, The Air Crew Europe a France and Germany, ktoré sa mohli kombinovať, vyznamenaný však mohol mať vždy len jednu hviezdu.

Šesťcípá hviezda

Medaila má tvar šesťcípej hviezdy s priemerom 44 mm a vyhotovili ju zo zliatiny zinku a medi. Ramená hviezdy sú v strede vyvýšené. Uprostred je medailón s iniciálami GRI VI prevýšený korunou. V medzikruží je nápis THE ATLANTIC STAR. Reverzná strana je hladká.

Na horný okraj medaily je pripevnené uško so závesným krúžkom, cez ktorý je prevlečená 32 mm široká stuha tvorená tromi prelínajúcimi sa pásmi modrej, bielej a morskej zelenej farby, symbolizujúcimi Atlantický oceán.

Text a foto: PhDr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Vojaci očami detí 2025

Ronaldo Balog: Vojak na stráž
Základná škola Komenského,
Sobrance